ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ГАЗЕТА ОФФИЦІАЛЬНАЯ, ПОЛИТИЧЕСКАЯ И ЛИТЕРАТУРНАЯ.

ВЫХОДИТЪ ПО ВТОРНИКАМЪ, ЧЕТВЕРГАМЪ И СУББОТАМЪ.

Цѣна: за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.
За полгода . 5 — — 6 —
За 3 мѣсяца . 3 — — 3 р. 50 к.
За 1 мѣсяцъ . 1 —

При Виленскомъ Вѣстникѣ выходитъ одинъ разъ въ недѣлю, по пятницамъ, *Виленскій Полицейскій Листокъ*. Цѣна за годъ 3 р., съ пересылкою 4 р. Лица, выписывающія Виленскій Вѣстникъ, за пересылку *Листка* ничего не платятъ.

N. 13. ВТОРНИКЪ. 4 ФЕВРАЛЯ 1864.

Контора редакціи въ Вильнѣ, насупротивъ дворца, въ гимназіальномъ зданіи.

За троекратныя объявленія, какъ казенныя, такъ и частныя, взимается за строку 17 к. сер.

За разсылку отдѣльныхъ объявленій взимается за 1000 экз., въ полъ листа 2 р., въ листъ 4 р. с.

ЧАСТЬ ОФФИЦІАЛЬНАЯ.

ВИЛЬНО.

По случаю безпорядковъ, происходившихъ въ сѣверо-западныхъ губерніяхъ, для усиленія средствъ мѣстныхъ полицейскихъ управленій и наблюденія въ политическомъ отношеніи, въ 27 д. ноября 1863 г. послѣдовало Высочайшее повелѣніе объ учрежденіи уѣздныхъ жандармскихъ командъ въ 6 сѣверо-западныхъ губерніяхъ.

По сношеніи г. главнаго начальника края съ шефомъ жандармовъ сдѣлано уже распоряженіе о немедленномъ учрежденіи жандармскихъ командъ въ слѣдующихъ 10 уѣздахъ: *Виленской* губ. въ Трокскомъ и Лидскомъ; *Ковенской* губ. въ Ковенскомъ, Россіенскомъ, Поневѣжскомъ, Вилкомирскомъ и Шавельскомъ; *Гродненской* губ. въ Гродненскомъ, Бѣльскомъ и Бѣлостокскомъ.

За симъ г. главнымъ начальникомъ края составлена въ видѣ опыта и преподана къ исполненію слѣдующая Инструкція для Начальниковъ и нижнихъ чиновъ учреждаемыхъ на основаніи Высочайше утвержденнаго 27 ноября 1863 г. Положенія уѣздныхъ Жандармскихъ командъ въ 6-ти сѣверо-западныхъ губерніяхъ.

Цѣль учрежденія.

1) Уѣздныя Жандармскія команды учреждаются для усиленія средствъ мѣстной администраціи и для наблюденія въ уѣздахъ.

2) Имъ предоставляется собственно завѣдываніе политическо-административною частію; но Начальники и нижніе чины сихъ командъ не должны быть одними только наблюдателями въ этомъ отношеніи, но исполнителями въ полномъ смыслѣ слова.

3) Не ограничиваясь однимъ наблюденіемъ за происходящимъ въ городахъ и уѣздахъ, они, совмѣстно съ гражданскими властями, принимаютъ, въ указанной имъ мѣрѣ, участіе въ управленіи, содѣйствуя мѣстнымъ властямъ.

Служебныя отношенія уѣздныхъ Жандармскихъ командъ.

4) Въ служебномъ употребленіи онѣ состоятъ въ распоряженіи Главнаго Начальника края и въ полной его зависимости; подчиняются, по его назначенію, мѣстному въ уѣздахъ и губерніяхъ Начальству и отвѣчаютъ за свои дѣйствія предъ закономъ и начальствомъ.

5) Въ инспекторскомъ отношеніи, онѣ состоятъ въ вѣдѣніи Начальства корпуса Жандармовъ и подчиняются въ губерніяхъ Жандармскимъ штабъ-офицерамъ, а по всѣмъ губерніямъ Начальнику IV округа корпуса Жандармовъ, на тѣхъ же основаніяхъ, какъ и существующія Жандармскія команды.

6) Начальники уѣздныхъ Жандармскихъ командъ, по усмотрѣнію Генералъ-Губернатора, назначаются вмѣстѣ съ тѣмъ помощниками Военно-уѣздныхъ начальниковъ, а гдѣ таковые помощники уже Находятся, начальники командъ во всякомъ случаѣ остаются въ зависимости Военно-уѣздныхъ начальниковъ, и содѣйствуютъ имъ въ удержаніи порядка по уѣзду на основаніи сей инструкціи.

7) Въ тѣхъ уѣздахъ, гдѣ Начальники Жандармскихъ командъ будутъ состоять помощниками Военно-уѣздныхъ начальниковъ, въ случаѣ болѣзни или отсутствія послѣднихъ, они исполняютъ ихъ должность.

8) Генералъ-Губернатору предоставляется, не выходя изъ общей штатной численности чиновъ всѣхъ уѣздныхъ Жандармскихъ командъ, содержать Жандармовъ въ однихъ уѣздахъ менѣе, а въ другихъ болѣе и перемѣщать изъ уѣздовъ въ другіе, съ приведеніемъ сего въ исполненіе чрезъ Начальника 4 округа корпуса Жандармовъ.

9) Кромѣ того, и при первоначальномъ учрежденіи Жандармскихъ командъ, Генералъ-Губернатору предоставляется формировать команды не вдругъ, или всѣ одновременно, но слѣдовать той постепенности, какая будетъ указываться мѣстными обстоятельствами и средствами, и, на этомъ основаніи, въ однихъ уѣздахъ открывать команды ранѣе, а въ другихъ позже.

10) Комплектованіе офицерами уѣздныхъ Жандармскихъ командъ лежитъ на обязанности корпуса Жандармовъ, но по соглашенію съ Генералъ-Губернаторомъ, и послѣднему, по сношенію съ Шефомъ Жандармовъ, предоставляется также самому избирать офицеровъ для назначенія начальниками уѣздныхъ Жандармскихъ командъ.

11) Само собой разумѣется, что отъ Генералъ-Губернатора будутъ зависѣть представленія и сношенія съ Шефомъ Жандармовъ о награжденіи ихъ за усердную службу, а равно объ увольненіи ихъ по болѣзни или по другимъ обстоятельствамъ отъ должности, или же перемѣщеніи въ другія мѣста и уѣзды.

12) Въ составѣ уѣздныхъ Жандармскихъ командъ должны быть нижніе чины вполнѣ благонадежные, грамотные и здоровые; при чемъ изъявляющіе желаніе поступить изъ отставныхъ опредѣляются не менѣе какъ на 5 лѣтній срокъ, съ условіемъ, что и ранѣе этого могутъ быть уволены по неблагонадежности, или по несоотвѣтственности, или наконецъ, по расформированіи уѣздныхъ Жандармскихъ командъ. Увольненіе ихъ принадлежитъ окружному Генералу.

Распредѣленіе Жандармской команды по уѣзду.

13) Въ уѣздномъ городѣ находятся Начальникъ команды и при немъ вахмистръ и 5 конныхъ Жандармскихъ унтеръ-офицеровъ. Остальные за тѣмъ 25 Жандармовъ распредѣляются по становымъ квартирамъ (гдѣ пребываютъ Гражданскіе Становые Пристава) и по пунктамъ, гдѣ требуется большее наблюденіе, какъ-то: въ значительнѣйшихъ мѣстечкахъ и селеніяхъ. Впрочемъ распредѣленіе Жандармовъ по станамъ, смотря по обстоятельствамъ, можетъ измѣняться по усмотрѣнію Начальника Жандармской команды и Военно-уѣзднаго начальника. Отъ ближайшаго ихъ усмотрѣнія будетъ зависѣть и назначеніе въ указанныя мѣста конныхъ или пѣшихъ Жандармовъ. По недостатку лошадей, Жандармы, находящіеся при становыхъ квартирахъ, имѣютъ право, при необходимыхъ по дѣламъ службы разъѣздахъ, употреблять лошадей Земской почты, а въ особо нужныхъ случаяхъ и обывательскія подводы, по выданнымъ имъ для сего Начальниками Губерній открытымъ листамъ. Вообще же Военно-уѣздные начальники обязаны представить въ свое время Главному Начальнику края донесеніе о томъ, въ какихъ именно мѣстахъ уѣзда и по сколько будетъ распредѣлено конныхъ и пѣшихъ Жандармовъ, и за тѣмъ, при какихъ либо измѣненіяхъ, доносить о томъ особо, съ объясненіемъ причинъ къ тому побудившихъ. Жандармскіе унтеръ-офицеры въ мѣстечкахъ и селеніяхъ, гдѣ состоятъ тысячскіе или пятисотскіе, находятся въ сношеніи съ ними и въ случаѣ надобности оказываютъ одинъ другому содѣйствіе.

14) Тысячскіе же и пятисотскіе, впредь до особаго распоряженія, остаются по прежнему, но избираются преимущественно изъ отставныхъ нижнихъ чиновъ, не польскаго происхожденія, вполнѣ благонадежныхъ, грамотныхъ и православнаго исповѣданія, или же изъ крестьянъ, соединяющихъ въ себѣ такія же условія. Содержаніе имъ полагается въ мѣсяцъ по 10 р. сер., которые собираются по раскладкѣ со всѣхъ владѣльцевъ того округа, которымъ каждый тысячскій или пятисотскій завѣдуетъ.

Обязанности Начальниковъ и нижнихъ чиновъ уѣздныхъ Жандармскихъ командъ.

15) Начальникъ команды, состоя ближайшимъ Помощникомъ Военно-Уѣзднаго Начальника, обязанъ содѣйствовать ему преимущественно въ полтическо-административномъ отноношеніи, а именно: имѣть постоянно неослабное наблюденіе, какъ въ уѣздномъ городѣ, такъ и по станамъ, за дѣйствіями мѣстныхъ жителей и удостовѣряться въ степени ихъ благонадежности. Съ этою цѣлію онъ долженъ, нѣсколько разъ въ мѣсяцъ, объѣзжать всѣ станы, повѣряя при этомъ въ исправности ли находятся тамъ Жандармскіе унтеръ-офицеры. Такое полицейское наблюденіе должно производиться не на бумагѣ, а на самомъ дѣлѣ, тщательнымъ, вѣрнымъ и благоразумнымъ образомъ; иначе оно будетъ только воображаемымъ и никакой пользы не принесетъ.

16) Начальникъ команды, о всѣхъ усмотрѣнныхъ имъ безпорядкахъ и сколько нибудь замѣчательныхъ происшествіяхъ, а также въ случаѣ обнаруженія политической

ИСТОРИЧЕСКІЯ ЗАМѢТКИ О ЛИТВѢ.

(*Соч. П. В. Кукольника.*)

(Продолженіе. См. N. 12).

Этотъ блистательный періодъ торжества православія въ Литвѣ, которое такъ непринужденно, такъ искренно принимаемо было туземцами и такъ быстро распространялось по ихъ отечеству, которое подавало столько пріятныхъ надеждъ Русскому населенію и обѣщало столько нравственныхъ выгодъ Литовскому народу, — прекращенъ былъ вѣроломнымъ поступкомъ Галицкаго князя Льва Даниловича. Чтобы овладѣть престоломъ своего брата Шварна, онъ умертвилъ предательски Войшелга, заманивъ его къ себѣ подъ видомъ дружбы. Литовцы отвергли цареубійцу и выбрали великимъ княземъ Свенторога, ревностнаго язычника. Обстоятельство это отсрочило на 40 лѣтъ успѣхи православія въ Литвѣ, хотя русскій элементъ продолжалъ составлять въ великомъ княжествѣ преимущественную его силу.

Съ 1267 по 1283 годъ восходили на великокняжескій престолъ шесть государей, погибавшихъ по большей части насильственною смертію. Наконецъ выбранъ былъ великимъ княземъ Лютаворъ, князь Ейрагольскій, котораго династія царствовала въ Литвѣ до прекращенія ея существованія какъ государства. Правленіе Лютавора, а въ особенности сына его Витенеса, примѣчательно безпрерывными войнами съ крестоносцами, которыхъ силы возросли въ это время до необыкновеннаго размѣра. Въ особенности Витенесъ во время 20-ти лѣтняго своего царствованія, каждый годъ долженъ былъ бороться съ ожесточенными и страшными врагами. Крестоносцы безпрестанно нападали на великокняжескія земли, грабили и опустошали ихъ и предпринимали нѣсколько разъ осаду Гродна, и одинъ разъ, въ 1284 г., взяли его приступомъ и разорили до основанія. Витенесъ вскорѣ отстроилъ городъ, и видя, что усилія крестоносцевъ обращаются безпрерывно на этотъ важный пограничный пунктъ, сдѣлавшійся складомъ военныхъ запасовъ Литвы, устроилъ въ немъ новыя сильныя укрѣпленія, увеличилъ гарнизонъ и начальство надъ городомъ и областію поручилъ благоразумному и храброму старостѣ Давиду, сыну знаменитаго Довмонта Псковскаго. Невозможно при этомъ случаѣ не привести на память великодушнаго поступка Давида въ отношеніи къ Пскову, его родимому городу. Онъ свидѣтельствуетъ не только о прекрасныхъ качествахъ души Давидовой, но вмѣстѣ съ тѣмъ служитъ явственнымъ подтвержденіемъ сказаній о тѣхъ дружелюбныхъ отношеніяхъ, въ какихъ находились Русскіе къ Литовцамъ.

Въ 1324 году меченосцы, не уважавшіе никакихъ правъ и договоровъ, коль скоро дѣло касалось удовлетворенія ихъ корыстолюбія, не обращая вниманія на существовавшій между ими и Псковитянами миръ, перебили псковскихъ охотниковъ, рыбаковъ и купцовъ, занимавшихся своимъ промысломъ на берегахъ озера Пейпусъ и рѣки Наровы. Псковитяне жаловались на нарушеніе мира и требовали удовлетворенія, но Рыцари смѣялись надъ ихъ требованіемъ и угрожали новыми насиліями. Тогда Псковитяне вспомнили о сынѣ незабвеннаго своего защитника и обратились съ просьбою о помощи къ Давиду. Гродненскій староста немедленно собралъ охотниковъ устремился съ ними къ мѣсту своего рожденія. Псковитяне собрались толпами подъ его знамена. Давидъ вошелъ съ ними въ Эстонію, ограбилъ дерптское епископство, собралъ богатую добычу, взялъ 1,000 плѣнныхъ, передалъ все забранное Псковитянамъ и возвратился въ Гродно, не принявъ никакого вознагражденія за сей великодушный поступокъ. Приведенные въ ярость, Рыцари рѣшились отомстить за то не иначе, какъ разореніемъ Пскова. На слѣдующій годъ, магистръ Іоцка приступилъ къ городу съ сильнымъ войскомъ, и громя пушками стѣны его 18 дней, сдѣлалъ во многихъ мѣстахъ проломы и готовъ былъ вороваться въ самый городъ. Прибытіе Изборскаго намѣстника, князя Евстафія, съ свѣжимъ войскомъ, которое ударило въ тылъ меченосцамъ, остановило на время ихъ успѣхи. Но по отраженіи Евстафія они стѣснили городъ болѣе прежняго. Псковитяне, прося тщетно помощи у Новогорода, обратились снова къ Давиду. Въ нѣсколько дней по отправленіи къ нему гонца, сынъ Довмонта явился съ войскомъ подъ стѣнами города, разгромилъ силы меченосцевъ, отнялъ у нихъ заграбленную добычу, знамена и военныя снаряды, и принудилъ ихъ заключить съ Псковитянами восмилѣтнее перемиріе. Такихъ примѣровъ дружбы и единодушія Литовцевъ съ Русскими мы найдемъ множество въ исторіи Литвы, если захочемъ только искать ихъ прилежно и добросовѣстно.

Пока жилъ Давидъ, Гродно пользовалось совершенною безопасностію. Но по смерти его, меченосцы возобновили къ нему свои приступы, и городъ этотъ нѣсколько разъ, переходя изъ рукъ въ руки, былъ разрушаемъ и возобновляемъ.

Впрочемъ Витенесъ въ продолженіи 20-лѣтняго своего царствованія не оставался въ долгу у Рыцарей. За каждое ихъ нападеніе, онъ платилъ имъ вторженіемъ въ принадлежавшія имъ области, которыя грабилъ, опустошалъ, и съ богатою добычею и множествомъ плѣнныхъ возвращался въ отечество. Такимъ образомъ онъ предпринималъ 11 походовъ противъ Тевтонскихъ и Ливонскихъ рыцарей и 9 противъ Польши. Цѣлью послѣднихъ было одно только собраніе добычи и плѣнниковъ, которыхъ онъ во множествѣ переводилъ въ Литву. Отъ основанія Литовскаго государства, до смерти Витенеса, Литовцы никогда не находились въ дружескихъ сношеніяхъ съ Поляками; напротивъ того, они чуждались ихъ и ненавидѣли, тѣмъ болѣе, что исповѣдывая римско-католическую вѣру, Поляки приводили имъ на память Рыцарей, старавшихся жестокостью и насиліемъ накинуть имъ это исповѣданіе. Мы увидимъ въ царствованіе Ольгерда безотчетную ненависть ихъ къ этому исповѣданію въ поступкѣ съ Францишканами. Они даже не дорожили польскими плѣнниками, на которыхъ не могли много полагаться. Преемникъ Витенеса, Гедиминъ, вступилъ въ первый разъ въ союзъ съ польскимъ королемъ Владиславомъ Локѣткомъ противъ крестоносцевъ, и отдавая дочь свою Альдону за сына его Казиміра, далъ ей въ приданое 24,000 польскихъ плѣнниковъ. Въ 1315 году, Витенесъ убитъ громомъ. Русскіе лѣтописцы выводятъ его происхожденіе отъ полоцкихъ князей роду св. Владиміра.

Со вступленіемъ на престолъ Гедимина, сына Витенесова, началась новая эпоха для всего великаго княжества. Берега Виліи сдѣлались средоточіемъ силъ государства и постояннымъ мѣстопребываніемъ государей, а нападенія Рыцарей, опустошавшихъ одни пограничныя области, заводили ихъ нерѣдко во внутренность великаго княжества и самая столица видѣла ихъ не разъ подъ своими стѣнами. Впрочемъ первыя дѣйствія Гедимина противъ меченосцевъ увѣнчаны были блистательными успѣхами. Отразивъ русскихъ князей, напавшихъ на южные предѣлы государства, и собравъ сильное войско, онъ отправился въ 1318 году противъ Рыцарей, которые завладѣли уже большою частію Жмуди. Встрѣтивъ ихъ подъ начальствомъ Генриха Плоцке на берегахъ рѣки Жеймяны близъ Курляндской границы, онъ истребилъ многочисленное ихъ ополченіе и отнялъ у нихъ завоеванную часть Жмуди. Непреклонный Плоцке, возобновивъ свои силы и нападеніе, вторгнулся съ многочисленнымъ отрядомъ во глубину Литвы и явился подъ стѣнами Мѣдникъ, тогдашняго мѣстопребыванія великихъ князей. Гедиминъ, окруживъ его со всѣхъ сторонъ и заваливъ дорога срубленными деревьями, истребилъ весь его отрядъ, и Плоцке погибъ на полѣ сраженія. Фохтъ Самбійскій Герардъ Роде сожженъ былъ живой съ конемъ своимъ въ честь литовскимъ богамъ. Уронъ, претерпѣнный орденомъ удержалъ на два года непріязненныя его дѣйствія противъ Гедимина, который въ продолженіи этого времени обратилъ всѣ свои силы на завоеваніе южной Руси. Въ 1320 г. онъ пріобрѣлъ княжества Владимірское и Луцкое, женивъ сына своего Любарта на дочери послѣдняго князя Волынскаго, Владиміра Львовича, а въ 1321 году овладѣлъ Кіевомъ и окрестностями его. Нѣкоторые полагаютъ, что Кіевляне сами пригласили Гедимина, чтобы освободилъ ихъ отъ татаръ, которые, взявъ этотъ городъ въ 1239 году, управляли имъ чрезъ своего намѣстника. Сказаніе это весьма правдоподобно. Русскіе, претерпѣвая одни притѣсненія отъ татаръ и не имѣя надежды получить помощь отъ князей восточной Руси, очень естественно могли обратиться подъ покровительство государя, подъ властію котораго благоденствовали и пользовались свободою вѣроисповѣданія сотни тысячъ ихъ соотечественниковъ, и не чуждались Литовскаго народа, съ которымъ имѣли вѣковыя дружелюбныя сношенія. Гедиминъ оставилъ въ Кіевѣ прежній гражданскій порядокъ и законы, обезпечилъ свободу вѣроисповѣданія и права гражданъ и греко-россійской церкви, и не препятствовалъ имъ въ важнѣйшихъ духовныхъ дѣлахъ относиться къ Московскому Митрополиту.

Оставивъ въ завоеванныхъ странахъ своихъ намѣстниковъ и гарнизоны, Гедиминъ принялъ титло короля Литовцевъ и большой части Руси (Rex Litwinorum et multorum Russorum). Распространивъ предѣлы государства, котораго верховные правители имѣли мѣстопребываніе въ Керновѣ, Наусиниллe и Новогрудкѣ, онъ предпринялъ основать столицу, соотвѣтственную новому его состоянію. Сначала выбралъ онъ мѣсто своего пребыванія въ Старыхъ Трокахъ. Оттуда перенесъ столицу въ новые Троки, гдѣ выстроилъ себѣ на берегу озера новый замокъ. Хотя Стрыйковскій полагаетъ, что новые Троки построены были Гедиминомъ въ 1320 году, но по всей вѣроятности селеніе Троки существовало несравненно прежде. Гедиминъ построилъ только замокъ Новотрокскій, въ которомъ, безъ сомнѣнія, имѣлъ временное пребываніе, когда отправлялся на охоту, а не постоянную столицу, потому что уже въ 1322 году такою было Вильно, основанное имъ при впаденіи рѣки Вильны (Виленки) въ Вилію.

(Продолженіе впредь.)

неблагонадежности кого либо изъ жителей, доводитъ тотъ часъ же до свѣдѣнія Военно-уѣзднаго начальника, принимая на мѣстѣ надлежащія мѣры къ задержанію лицъ вредныхъ и подозрительныхъ. Въ случаяхъ же особенной важности, онъ доноситъ прямо Гражданскому Губернатору и Главному Начальнику края.

17) Когда потребуется, онъ содѣйствуетъ Городской и Земской Полиціи и вообще Гражданской власти въ исполненіи полицейскихъ мѣръ.

18) Начальники командъ особенно обращаютъ вниманіе на недопущеніе въ уѣздахъ бродяжества лицъ неблагонадежныхъ и праздношатающихся, принимая всѣ зависящія мѣры къ предупрежденію могущихъ образоваться въ лѣсахъ и иныхъ удобныхъ для грабежа мѣстахъ разбойничьихъ шаекъ и мятежныхъ бандъ, доводя обо всемъ тотда же до свѣдѣнія Военныхъ Уѣздныхъ Начальниковъ, для принятія надлежащихъ мѣръ.

19) Начальники командъ должны всячески избѣгать излишней формальной переписки, дабы не терять напрасно на это время, а исполнить свои обязанности на самомъ дѣлѣ, дѣятельно и быстро.

20) Кругъ обязанностей Начальниковъ и нижнихъ чиновъ Жандармскихъ командъ ограничивается политическо-административными дѣлами и содѣйствіемъ въ нужныхъ случаяхъ мѣстнымъ властямъ; но сами собой они отнюдь не должны вмѣшиваться въ обыкновенныя Гражданскія дѣла, которыя идутъ своимъ порядкомъ чрезъ Уѣздныя и Городскія Полиціи.

21) Находящіеся по станамъ Жандармы должны немедленно доводить до свѣдѣнія своего начальника о всякомъ происшествіи, или замѣченномъ ими случаѣ какой либо важности, а также о замѣченной ими неблагонадежности кого либо изъ жителей, давая о томъ знать ближайшему Полицейскому Начальству, для содѣйствія и принятія надлежащихъ мѣръ.

22) Они обязаны наблюдать за всѣми проходящими и проѣзжающими и не давать никому пропуска безъ установленныхъ видовъ или билетовъ. При этомъ должно особенно смотрѣть, чтобы не были пропускаемы лица сколько нибудь подозрительныя какого бы званія они нибыли. Всѣхъ такихъ людей задерживать и тотчасъ доставлять къ Военному Начальнику или къ Становому, смотря по близости. А равно и оказывать содѣйствіе мѣстнымъ Становымъ Приставамъ, Военнымъ и Гражданскимъ, къ арестованію подозрительныхъ лицъ.

23) Они обязаны разузнавать не укрываются ли гдѣ въ помѣщичьихъ домахъ, въ ихъ имѣніяхъ, или въ шляхетскихъ околицахъ и въ другихъ мѣстахъ, бродяги и лица подозрительныя, а также агенты мятежа, и если замѣтятъ, что имъ дается тамъ пристанище, тотчасъ же доводить до свѣдѣнія ближайшаго мѣстнаго Начальства и совокупно съ нимъ брать такихъ людей подъ стражу, равно какъ и передержателей ихъ.

24) Поступать такимъ же образомъ, если узнаютъ, что гдѣ либо скрываются или передерживаются безъ вѣдома Начальства лица, возвратившіяся изъ мятежническихъ шаекъ.

25) Въ особенности обращать вниманіе на тѣхъ, которые были уже въ мятежническихъ шайкахъ и водворены на прежнихъ мѣстахъ жительства, съ отдачею на поручительство своихъ обществъ. Если будетъ замѣчено, что эти лица обнаруживаютъ вновь чѣмъ либо свою неблагонадежность, тотчасъ же доносить о томъ Начальству.

26) Если бы оказались лица, проживающія безъ всякихъ законныхъ видовъ, или хотя имѣющія виды, но тѣмъ не менѣе подозрительныя, то такихъ немедленно задерживать и доводить о томъ до свѣдѣнія Начальства. Въ особенности обращать вниманіе на пришельцовъ изъ за границы и Царства Польскаго, которыхъ при обнаруженіи ихъ неблагонадежности брать подъ стражу.

27) При задержаніи подозрительныхъ и неблагонамѣренныхъ лицъ, Жандармы, въ случаѣ надобности, требуютъ содѣйствія отъ сельской стражи, съ которою находятся въ сношеніяхъ, или отъ крестьянъ ближайшихъ деревень.

28) Жандармскія команды составляютъ главную помощь Земской Полиціи къ охраненію въ городахъ и уѣздахъ порядка, къ задержанію преступниковъ, бродягъ, бѣглыхъ и вообще вредныхъ людей, а также къ предупрежденію могущихъ образоваться въ лѣсахъ и иныхъ удобныхъ для укрывательства мѣстахъ разбойничьихъ шаекъ и мятежныхъ бандъ.

29) Жандармскіе унтеръ-офицеры присутствуютъ для сохраненія порядка на ярмаркахъ, торгахъ, народныхъ и церковныхъ праздниствахъ, гуляньяхъ и всякаго рода публичныхъ съѣздахъ.

30) Если гдѣ замѣчено будетъ скопище сомнительныхъ лицъ или сборище народу съ видимою цѣлію произвести буйство, безчиніе или безпорядокъ, то Жандармы должны, съ содѣйствіемъ Становыхъ Приставовъ и сельской стражи, разгонять таковыя собранія, а зачинщиковъ брать подъ стражу.

31) По сдѣланнымъ уже распоряженіямъ — въ городахъ и уѣздахъ всѣ помѣщики, шляхта, однодворцы, ксендзы и вообще всѣ жители, исключая лицъ русскаго происхожденія и тѣхъ изъ мѣстныхъ жителей, за которыхъ поручилось Начальство, обезоружены; поэтому Жандармы должны тщательно разузнавать, не хранитъ ли кто либо изъ лицъ, неимѣющихъ право содержать оружіе, — таковое у себя тайно, безъ дозволенія Начальства. У лицъ, подозрѣваемыхъ въ незаконномъ храненіи оружія, производить, совокупно съ становыми приставами, обыски, и, въ случаѣ отысканія оружія, виновныхъ подвергать аресту.

32) Слѣдить за тайнымъ водвореніемъ въ уѣздѣ оружія, пороха и другихъ военныхъ припасовъ; развѣдывать тщательно не зарыто ли и не спрятано ли гдѣ оружіе и другіе военные припасы.

33) Стараться вообще узнавать образъ мыслей и поведенія мѣстныхъ жителей, особенно помѣщиковъ, ксендзовъ, а также мелкой шляхты.

34) Наблюдать за дѣйствіями и поведеніемъ лицъ, отданныхъ подъ секретный надзоръ по политическимъ и другимъ проступкамъ.

35) Наблюдать, съ особеннымъ вниманіемъ, за ксендзами по приходамъ; разузнавать — не распространяютъ ли кто изъ нихъ мятежническихъ прокламацій и не произноситъ ли въ костелахъ возмутительныхъ проповѣдей.

36) Жандармскіе унтеръ-офицеры должны по временамъ заѣзжать на мызы и фольварки, для наблюденія и развѣданія осторожнымъ и ловкимъ образомъ, что тамъ происходитъ; причемъ строго предваряется, что они, при исполненіи своихъ обязанностей, во всѣхъ случаяхъ должны соблюдать, въ сношеніяхъ съ жителями, вѣжливость и приличіе.

37) Имъ необходимо стараться пріобрѣтать сношенія съ благонамѣренными и преданными законной власти лицами.

38) Находящіеся при становыхъ квартирахъ и въ уѣздномъ городѣ жандармы должны дѣлать время отъ времени разъѣзды по своимъ участкамъ; въ нужныхъ случаяхъ по два и по три вмѣстѣ, и если потребуется берутъ для своего содѣйствія, какъ находящихся въ уѣздахъ казаковъ, такъ и людей изъ сельской стражи, употребляя для сихъ разъѣздовъ въ случаѣ надобности лошадей земской почты или обывательскихъ.

39) Если, при такихъ объѣздахъ, они обнаружатъ гдѣ либо контробанду, то должны также задерживать ее и тотчасъ же доводить до свѣдѣнія полицейскаго начальства.

40) Коль скоро Начальникъ команды замѣтитъ между подчиненными ему унтеръ-офицерами кого нибудь неблагонадежнымъ или неспособнымъ исполнять вышеизложенныя обязанности, онъ долженъ немедленно представить о томъ чрезъ губернскаго Жандармскаго штабъ офицера Начальнику IV округа, для назначенія, на мѣсто оказавшагося негоднымъ, другаго, вполнѣ надежнаго.

41) Наконецъ Начальники Жандармскихъ командъ обязаны почаще внушать подчиненнымъ имъ унтеръ-офицерамъ, что они, получивъ отличительныя назначенія и преимущества по службѣ, должны стараться примѣрнымъ усердіемъ въ исполненіи своихъ важныхъ обязанностей, расторопностію, честнымъ и трезвымъ поведеніемъ вполнѣ оправдать дѣлаемое имъ довѣріе; въ противномъ случаѣ, если они окажутся онаго недостойными, съ нихъ сугубо будетъ взыскиваться, по всей строгости военныхъ законовъ.

42) Вахмистры и унтеръ-офицеры, назначаемые за старшихъ, а также и самъ Начальникъ Жандармской команды должны строго наблюдать, чтобы нижніе чины имѣли заботливый уходъ за казенными лошадьми и сберегали въ исправности свою аммуницію и оружіе.

Генералъ отъ Инфантеріи *Муравьевъ 2-й.*

Сверхъ учрежденія жандармскихъ командъ вышепоименованныхъ 10 уѣздовъ, сдѣлано уже соотвѣтственное распоряженіе объ учрежденіи въ скорѣйшемъ времени такихъ же командъ въ слѣдующихъ еще 20 уѣздахъ: *Виленской* губ. въ уѣздахъ: Виленскомъ, Свенцянскомъ и Ошмянскомъ; въ *Ковенской:* въ Тельшевскомъ и Новоалександровскомъ; въ *Гродненской:* въ Брестъ-Литовскомъ, Сокольскомъ, Волковыскомъ, Пружанскомъ, Кобрынскомъ и Слонимскомъ; въ *Минской:* въ Борисовскомъ, Игуменскомъ, Пинскомъ, Бобруйскомъ, Мозырскомъ и Рѣчицкомъ и въ *Витебской:* въ Динабургскомъ, Полоцкомъ и Лепельскомъ.

Виленскій купецъ Іосифъ Гаркавы, отъ имени своего и другихъ лицъ, а именно: вдовы и братьевъ Роммовъ, Матьеса Страшунскаго, Меера Гордона, Ш. Волковыскаго, Лея Абрамзона, Альберта Манасевича, Абрама Ефрона, Ф. Валка, В. Вербловскаго, З. Алапина, Кивеля Болтруманца и Вульфа Сольца, представилъ къ г. начальнику Виленской губерніи, пожертвованные *тридцать восемь* рублей серебромъ на покупку книгъ и учебныхъ пособій для бѣдныхъ учениковъ народной школы „Талмудъ-Тора;“ при чемъ Гаркавы просилъ принять отъ него и типографовъ Роммовъ, жертвуемые ими для еврейскихъ народныхъ школъ 500 экземпляровъ учебныхъ книгъ, а именно: 150 экземпляровъ сокращенной грамматики Востокова, 150 экзем. ариѳметики Буссе, часть 1-я, и 200 экзем. перваго наставленія.

Означенныя деньги препровождены уже къ директору Виленскаго раввинскаго училища, для употребленія, согласно назначенію жертвователей.

По доведеніи о вышеизложенномъ до свѣдѣнія г. главнаго начальника края, его высокопревосходительство изволилъ приказать: объявить жертвователямъ признательность его высокопревосходительства за ихъ истинно похвальный поступокъ на общеполезное дѣло.

О розыскѣ лицъ, скрывшихся изъ мѣстъ своего жительства.

Военный начальникъ Августовскаго отдѣла представилъ г. главному начальнику края списокъ лицъ разнаго званія, отлучившихся изъ мѣстъ своего жительства и скрывающихся отъ розысковъ мѣстныхъ властей.

Для общаго свѣдѣнія и для представленія полицейскимъ властямъ поименованныхъ въ спискѣ лицъ, губернское правленіе списокъ этотъ публикуетъ, съ описаніемъ примѣтъ каждаго изъ укрывающихся лицъ: 1) арендаторъ имѣнія Матуле Августовскаго уѣзда *Станиславъ Линсбуръ,* примѣтами: отъ роду имѣетъ 43 года, росту высокаго, лице круглое, большое, волосы на головѣ, усахъ и бородѣ темнорусые, глаза сѣрые, носъ и ротъ умѣренные, по слухамъ бѣжалъ за границу въ Пруссію; 2) вольно-практикующій докторъ того же уѣзда *Евгеній Вассерцугъ,* (проживавшій въ г. Пржерослѣ) отъ роду 33 лѣтъ, росту средняго, лице круглое, волосы русые, глаза голубые, носъ и ротъ умѣренные, по слухамъ бѣжалъ за границу въ Пруссію; 2) войтъ гмины Конецборъ Августовскаго уѣзда *Ципріянъ Куцевскій,* отъ роду 33 лѣтъ, росту высокаго, лице круглое, смуглое, волосы черные, носъ и ротъ умѣренные. Отлучился изъ мѣста своего жительства и гдѣ находится не извѣстно; 4) бывшій войтъ гмины Щерба Августовскаго уѣзда *Викентій Чернявскій,* отлучился изъ мѣста своего жительства и гдѣ находится не извѣстно, отъ роду ему 32 года, росту малаго, лице продолговатое, волосы русые, глаза голубые, носъ и ротъ умѣренные; 5) Сейненскаго уѣзда; совѣтникъ страховаго общества *Антонъ Тукало,* (владѣлецъ имѣнія Рацковщизны), лѣтъ 33, роста средняго, глаза сѣрые, носъ умѣренный, лице продолговатое, волосы темнорусые, особыхъ примѣтъ не имѣетъ. Отправившись въ уѣздъ по дѣламъ службы еще въ ноябрѣ мѣсяцѣ прошлаго года, по настоящее время къ мѣсту свого жительства не возвратился. (Вил. Губ. Вѣд. № 5)

С.-Петербургъ, 23-го января.

ЦИРКУЛЯРЪ ИНСПЕКТОРСКАГО ДЕПАРТАМЕНТА ВОЕННАГО МИНИСТЕРСТВА.

Января 17-го, N. *15. О нижнихъ чинахъ, выбираемыхъ, во вновь учреждаемыя уѣздныя жандармскія команды въ сѣверо-западныхъ губерніяхъ,* въ § 11-мъ Высочайше утвержденнаго положенія, приложеннаго къ приказу по военному вѣдомству отъ 2-го декабря 1863 года N. 411, сказано: для первоначальнаго укомплектованія нижними чинами уѣздныхъ жандармскихъ командъ, штабъ корпуса жандармовъ распоряжается выборомъ и опредѣленіемъ на службу, чрезъ губернскихъ штабъ-офицеровъ, соотвѣтствующихъ людей изъ отставныхъ и безсрочно-отпускныхъ, служившихъ во всѣхъ родахъ войскъ; въ случаѣ же недостатка, обращается къ назначенію нижнихъ чиновъ изъ служащихъ въ другихъ частяхъ корпуса жандармовъ, а также въ прочихъ войскахъ, по сношенію о сихъ послѣднихъ съ инспекторскимъ департаментомъ военнаго министерства.

На этомъ основаніи, для сформированія уѣздныхъ жандармскихъ командъ въ Виленскомъ военномъ округѣ, начальствомъ корпуса жандармовъ поручено жандармскимъ штабъ-офицерамъ, находящимся въ губерніяхъ: с.-петербургской, московской, новгородской, псковской, лифляндской, курляндской, эстляндской, костромской, ярославской, орловской, тверской, владимірской смоленской, рязанской, тульской, калужской, нижегородской, казанской, воронежской, курской, тамбовской, симбирской и пензенской пріискать изъ армейскихъ войскъ, расположенныхъ въ этихъ губерніяхъ, унтеръ-офицеровъ, для назначенія во вновь учреждаемыя уѣздныя жандармскія команды вполнѣ соотвѣтствующихъ условіямъ, изложеннымъ въ §§ 13 и 14-мъ помянутаго положенія и съ тѣмъ, чтобы жандармскіе штабъ-офицеры о выбранныхъ ими нижнихъ чинахъ доставили послужные списки съ согласіемъ начальства на переводъ въ жандармы и съ засвидѣтельстованіемъ ихъ благонадежности и способностей.

Инспекторскій департаментъ, дѣлая объ этомъ извѣстнымъ, проситъ, по приказанію г. военнаго министра, гг. начальниковъ войскъ о допущеніи губернскихъ жандармскихъ штабъ-офицеровъ къ выбору соотвѣтствующихъ нижнихъ чиновъ, для назначенія въ уѣздныя жандармскія команды, равно сообщать симъ штабъ-офицерамъ, по требованіямъ ихъ, отзывы о согласіи на переводъ выбранныхъ нижнихъ чиновъ въ упомянутыя команды, въ случаѣ неимѣнія къ сему препятствій, и послужные на нихъ списки. (Р. И. N. 21.)

Представлены всеподданнѣйшіе адрессы: отъ жителей гмины Кунинъ, Остроленскаго уѣзда, Плоцкой губерніи, съ 62 подписями, и отъ жителей города Сероцка, Пултусскаго уѣзда той же губерніи, съ 184 подписями. (Рус. Инв. N. 26)

Послѣднее оффиціальное донесеніе изъ виленскаго военнаго округа.

Въ послѣднемъ донесеніи изъ Виленскаго округа ни о какомъ, даже отдѣльномъ случаѣ появленія гдѣ-либо мятежниковъ не упоминается. (Рус. Инв. N. 26)

О пособіяхъ офицерамъ войскъ, приведенныхъ въ военное положеніе. Военный совѣтъ, согласно представленію инспекторскаго департамента, постановилъ: 1) При выдачѣ пособій, на основаніи 2,538 ст. 3 кн. 4 част. св. воен. пост., офицерамъ войскъ, приведенныхъ въ военное положеніе, пособія этого не лишать офицеровъ, состоящихъ въ тѣхъ войскахъ, подъ судомъ съ исполненіемъ служебныхъ обязанностей. 2) Изъ офицеровъ, состоящихъ подъ судомъ арестованными, отпускать означенное пособіе только тѣмъ, кои, по окончаніи суда, будутъ возвращены на службу, безъ лишенія офицерскаго званія, въ свои полки и команды или другія части, состоящія на военномъ положеніи и уже получившія это пособіе. Таковое опредѣленіе военнаго совѣта Высочайше утверждено въ 5-й день сего января. (Приказъ воен. мин. 16-го января 1864 г. N 17). (Сѣв. Поч. N. 19)

ВЛОЦЛАВСКЪ, 27-то января. Къ помѣщику Фейге, въ Качковизнѣ, близъ Жихлина, которому разрѣшено было держать у себя револьверъ, ворвались 13 жандармовъ-вѣшателей, съ тѣмъ, чтобы повѣсить его. Фейге, одинъ, отбилъ эту шайку, убивъ начальника ея, извѣстнаго вѣшателя Маевскаго, и тяжело ранивъ другаго изъ жандармовъ. (Рус. Инв. N 26)

Варшава, 29-го января.

Вологодскаго полка капитанъ Давыдовъ съ ротою, 16 уланами и 20 казаками, настигъ 26 числа, у фольварка Суховоли-Роховской (близъ Аннополя), конную галиційскую шайку Езеранскаго, изъ 150 человѣкъ. Разбойники потеряли большое число убитыми и ранеными и сгорѣвшими въ фольваркѣ. Преслѣдованіе продолжалось 8 верстъ; взято 19 винтовокъ, 14 сабель, весь обозъ и 33 лошади. У насъ потери не было.

Жители города Люблина представили всеподданнѣйшій адрессъ, подписанный всѣми наличными домовладѣльцами и чиновниками, всего 1704 подписи, въ томъ числѣ и главныя лица изъ духовенства. (Р. И. N 25).

Пожертвованія въ пользу раненыхъ и семействъ убитыхъ въ польскомъ мятежѣ.

По 28-е января состояло 10,766 р. 65¼ коп.

Послѣ того доставлено въ Редакцію „Рускаго Инвалида“ отъ нижнихъ чиновъ 5-го резервнаго стрѣлковаго баталіона 38 р., отъ Тульскаго дворянскаго клуба 645 р., отъ правленія III округа путей сообщенія 152 р. 50 к., а за исключеніемъ за пересылку 150 р. 63 к., и доставленные изъ конторы Великопольскаго, отъ коллежскаго асессора Хальмкова 1 р. 30 к. Итого 634 р. 95 к., а всего 11,601 р. 60¼ коп. (Р. И. N 25).

ВРЕМЕННЫЯ ПРАВИЛА

ДЛЯ ЗЕМСКИХЪ УЧРЕЖДЕНІЙ ПО ДѢЛАМЪ О ЗЕМСКИХЪ ПОВИННОСТЯХЪ, НАРОДНОМЪ ПРОДОВОЛЬСТВІИ И ОБЩЕСТВЕННОМЪ ПРИЗРѢНІИ.

ОТДѢЛЕНІЕ ВТОРОЕ.

(Продолженіе).

ГЛАВА ВТОРАЯ.

О НАРОДНОМЪ ПРОДОВОЛЬСТВІИ.

45. Обязанности, по дѣламъ народнаго продовольствія: коммисій народнаго продовольствія, уѣздныхъ предводителей дворянства, палатъ и окружныхъ управленій государственныхъ имуществъ и удѣльныхъ конторъ, возлагаются на губернскія и уѣздныя земскія учрежденія, по мѣрѣ передачи въ ихъ завѣдываніе продовольственныхъ капиталовъ и хлѣбныхъ запасовъ, на основаніи ст. 52 и 53 сихъ правилъ. Земскія учрежденія, въ дѣйствіяхъ своихъ руководствуются существующими правилами устава народнаго продовольствія, съ дополненіями и изъятіями, изложенными въ нижеслѣдующихъ статьяхъ.

46. Земскія учрежденія не входятъ въ непосредственныя распоряженія по взносу, храненію и расходованію хлѣбныхъ общественныхъ запасовъ сельскихъ обществъ, предоставляя это усмотрѣнію общественныхъ сходовъ, и ограничиваются надзоромъ за ненарушеніемъ сходами правилъ о сихъ запасахъ.

47. Опредѣленія сельскихъ сходовъ объ обращеніи хлѣбныхъ общественныхъ запасовъ въ денежный общественный капиталъ, расходуемый лишь на потребности продовольствія, подлежатъ разсмотрѣнію и утвержденію уѣздныхъ земскихъ управъ.

48. Для наблюденія за дѣйствіями земскихъ сходовъ по дѣламъ продовольствія, уѣздныя земскія управы могутъ производить ревизіи и удостовѣренія на мѣстахъ чрезъ своихъ членовъ; съ сею же цѣлію разсматриваются уѣздными управами ежегодныя отчетныя вѣдомости о положеніи сельскихъ хлѣбныхъ запасовъ (ст. 71 вр. пр.).

49. Уѣздныя управы, обнаруживъ нарушеніе правилъ въ дѣйствіяхъ сельскихъ сходовъ по распоряженію общественными запасами или капиталами продовольствія, распоряжаются о прекращеніи и исправленіи безпорядка чрезъ волостныя правленія, или, въ случаѣ надобности, и чрезъ уѣздную полицію, а о взысканіи съ виновныхъ сельскихъ властей сообщаютъ, кому слѣдуетъ, по принадлежности.

50. Центральные хлѣбные магазины вѣдомства государственныхъ имуществъ остаются, впредь до особаго распоряженія, въ вѣдомствѣ министерства государственныхъ имуществъ.

51. Правила касательно имѣющихся въ нѣкоторыхъ городахъ хлѣбныхъ магазиновъ, оставляются, впредь до особаго распоряженія, въ существующемъ видѣ: по обязанности коммиссіи народнаго продовольствія по городскимъ магазинамъ (ст. 697—734 уст. нар. прод.), предоставляются городскимъ думамъ.

52. Продовольственные капиталы и хлѣбные запасы передаются въ распоряженіе земскихъ учрежденій каждой губерніи, въ порядкѣ, опредѣленномъ нижеслѣдующими статьями 53 и 54.

53. Расчеты слѣдующихъ каждой губерніи суммъ продовольственныхъ капиталовъ, а также опредѣленіе порядка и сроковъ передачи сихъ капиталовъ и хлѣбныхъ запасовъ, предоставляются соглашенію министровъ внутреннихъ дѣлъ, финансовъ, государственныхъ имуществъ и удѣловъ.

54. До окончанія расчетовъ, въ предшедшей статьѣ упомянутыхъ, нѣкоторая часть продовольственныхъ капиталовъ, размѣръ которой опредѣленъ будетъ особо, остается въ распоряженіи министерства внутреннихъ дѣлъ, для употребленія на пособіе въ чрезвычайныхъ случаяхъ, на основаніи существующихъ правилъ.

(Продолженіе впредь).

ПРОТОКОЛЪ

о дѣйствіяхъ Ковенскаго губернскаго статистическаго комитета.

12 декабря 1863 г.

Неоднократно были дѣлаемы замѣчанія, что результаты, достиженные путемъ статистическаго труда, основаннаго на разработкѣ данныхъ цифръ, имѣютъ важное значеніе не только для науки, но и для государственныхъ административныхъ цѣлей правительства, такъ какъ только чрезъ установленіе точныхъ данныхъ открывается возможность примѣненія правительственныхъ мѣръ къ условіямъ общественной жизни. Не смотря на обнаруженіе важности значенія статистическаго труда, которымъ комитетъ полагалъ скорѣе обязать разныя вѣдомства и лица къ совѣстному исполненію его требованій, и на то что для упрощенія и облегченія труда въ собираніи статистическихъ свѣдѣній о губерніи, комитетъ указалъ на способы болѣе вѣрнаго исчисленія данныхъ, прилагая къ отношеніямъ и предписаніямъ заготовленныя уже формы съ рубрикамм для вписыванія только однѣхъ требуемыхъ имъ цифръ; однакоже комитетъ по настоящее время встрѣчалъ одно лищь равнодущіе какъ присутственныхъ мѣстъ и должностныхъ лицъ, такъ вообще и всего общества. На сколько у насъ неразвито еще понятіе о полезности статистическаго труда могутъ доказать таблицы цифръ, представленныя въ комитетъ оффиціальнымъ путемъ разными вѣдомствами и должностными лицами. До настоящаго времени всѣ они смотрятъ на статистическій комитетъ, какъ на передаточную контору, принимающую опредѣленныя вѣтхими формами свѣдѣнія и отсылающую таковыя куда слѣдуетъ; административно-ученый характеръ этого учрежденія, при такомъ порядкѣ вещей, можетъ быть сочтенъ утопіей. Комитетъ, убѣдясь въ недобросовѣстномъ исполненіи его требованій, начиная съ 1864 года будетъ поставлять на видъ всѣ несообразности, противурѣчія и ошибки въ представленныхъ свѣдѣніяхъ; нынѣ комитетъ ограничился только приготовленіемъ сравнительной параллели данныхъ, отмѣченныхъ въ рубрикахъ XI таблицъ, таблицы отношенія числа родившихся и умершихъ къ числу народонаселенія въ городахъ и уѣздахъ губерніи и о нѣкоторыхъ очень наглядныхъ фактахъ небрежности, допущенныхъ полиціями въ представленныхъ ими вѣдомостяхъ. Трудъ этого рода будетъ напечатанъ особо. Чтобы въ будущемъ открыть возможность ученой обработкѣ, на основаніи собранныхъ данныхъ, неимѣющихъ по настоящее время никакой цѣнности, комитетъ обратится къ тѣмъ изъ лицъ, которые болѣе способны къ статистическимъ изслѣдованіямъ и возложитъ на нихъ обязанность повѣрки данныхъ на мѣстѣ. Для отвращенія же произвольнаго простановленія цифръ вмѣнить въ обязанность: составлять подробныя о дѣйствіяхъ своихъ записки, какъ это постановлено уже подольскимъ статистическимъ комитетомъ отъ 30 сентября настоящаго года. Кромѣ того снаряженіе отдѣльныхъ экспедицій въ губернію людей свѣдущихъ, для статистическихъ цѣлей, и постоянная связь между комитетами Имперіи можетъ принесть самую существенную пользу наукѣ и обществу. Комитетъ надѣется, что передовые люди съумѣютъ оцѣнить всю важность этихъ на взглядъ сухихъ и мертвыхъ цифръ, а въ дѣйствительности полныхъ жизненнаго интереса. Не безполезнымъ были-бы и статистическіе съѣзды, о важности которыхъ высказано въ постановленіи самарскаго статистическаго комитета, по которому г. Казань назначенъ уже пунктомъ собранія комитетовъ всѣхъ приволжскихъ губерній; въ скоромъ времени ожидается осуществленіе помянутаго постановленія, очень любопытны и полезны будутъ извѣстія о результатахъ сказаннаго съѣзда.

Комитетъ обращался къ нѣкоторымъ присутственнымъ мѣстамъ съ требованіемъ отъ нихъ тѣхъ свѣдѣній, какія непремѣнно должны быть у него подъ рукою и какія представляютъ главную основу для рѣшенія самыхъ существенныхъ вопросовъ на поприщѣ статистическомъ; но помянутыя мѣста, не смотря на то, что требуемыя отъ

нихъ свѣдѣнія относятся къ спеціальному ихъ занятію, оставили безъ удовлетворенія всѣ отзывы комитета, отговариваясь невозможностью исполненія его требованій по недостатку матеріаловъ (чему невѣрится), времени и т. п. Необходимо было-бы установить во всѣхъ присутственныхъ мѣстахъ такой порядокъ, чтобы по крайней мѣрѣ открыть комитету возможность менѣе затруднительнаго извлеченія нужныхъ ему свѣдѣній и тогда комитетъ, не набрасывая трудъ для другихъ мѣстъ, равнодушный и обременительный,могъ бы приступить собственными силами къ собранію необходимыхъ ему данныхъ изъ подобранныхъ уже въ порядкѣ матеріаловъ. Для установленія одинаковой формы дѣятельности комитета въ помянутомъ предполагаемомъ занятіи его, сношеніе съ другими комитетами крайне необходимо.

За симъ слѣдуетъ исчисленіе требованій стат. ком. отъ разныхъ присутств. мѣстъ и должностныхъ лицъ.

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ

ВИЛЬНО.

Объ открытіи еврейской народной школы на Антокольскомъ предмѣстіи.

Изъ десятаго номера Виленскаго Вѣстника извѣстно, что обитатели Антокольскаго предмѣстья, еврейскаго исповѣданія, обратились къ г. главному начальнику края съ просьбой о разрѣшеніи открыть на томъ предмѣстіи народной школы для еврейскихъ мальчиковъ.

Въ воскресенье, 2 февраля, во второмъ часу по-полудни, произошло открытіе таковой школы въ присутствіи гг. начальствующихъ лицъ и многочисленныхъ представителей еврейскаго общества.

По прибытіи г. начальника губерніи, канторомъ синагоги и хоромъ были пропѣты молитвы: о благоденствіи ИМПЕРАТОРА и всего Его Царственнаго Дома, а также и о здравіи г. главнаго начальника края. Затѣмъ пропѣтъ былъ народный гимнъ: „Боже, Царя храни!“

Послѣ сего дѣйствительный статскій совѣтникъ Степанъ Ѳеодоровичъ Панютинъ, обратясь къ находившимся въ залѣ евреямъ, сказалъ имъ, что цѣль учреждаемыхъ правительствомъ еврейскихъ народныхъ школъ, содѣлать евреевъ, наравнѣ съ прочими жителями, чисто русскимъ народомъ относительно вѣрноподданническихъ ихъ чувствъ, языка и просвѣщенія; при чемъ сохранить неприкосновенной исповѣдываемую ими религію. Къ сему его превосходительство присовокупилъ, что онъ нисколько не сомнѣвается, что евреи преисполнены чувствъ глубочайшей признательности къ ГОСУДАРЮ ИМПЕРАТОРУ, а также и къ г. главному начальнику края, принявшему ихъ подъ свое покровительство и защитившему ихъ отъ гнета польской пропаганды; слова эти вызвали громогласное „ура.“

Въ заключеніе г. начальникъ губерніи отъ имени его высокопревосходительства и отъ своего имени объявилъ признательность еврейской депутаціи Антокольскаго предмѣстья, которая по своей собственной иниціятивѣ, просила объ учрежденіи открываемой нынѣ школы. При чемъ, поздравивъ присутствующихъ съ осуществленіемъ въ непродолжительномъ времени проекта о перемѣщеніи еврейскаго госпиталя изъ нынѣ занимаемаго имъ тѣснаго помѣщенія въ болѣе удобное,для чего потребныя средства правительствомъ будутъ заимообразно выданы, его превосходительство изъявилъ свое удовольствіе относительно постояннаго увеличенія количества подписныхъ денегъ на содержаніе еврейскихъ школъ, что доказываетъ съ ихъ стороны сочувствіе къ благодѣтельнымъ мѣрамъ, принимаемымъ правительствомъ.

Взрывъ восторга и увѣренія въ признательности послужили отвѣтомъ на слова г. начальника губерніи.

Въ день открытія школы, мальчиковъ, желающихъ учиться, явилось 34. Конечно, число это значительно увеличится, судя по любознательности еврейскихъ мальчиковъ и вообще, по желанію ихъ учиться. Такъ 5 января,въ учрежденныхъ въ Вильнѣ еврейскихъ школахъ, было 540 учениковъ; къ 3 же февраля число ихъ достигло до 602 человѣкъ. Рвеніе ихъ учиться по русски безпримѣрно.

Нельзя не поблагодарить директора здѣшняго раввинскаго училиша К. А. Павловскаго за его успѣшныя дѣйствія по открытію еврейскихъ школъ. Такимъ образомъ великое дѣло народнаго образованія евреевъ подвигается все впередъ, и конечно, не далеко то время, когда каждый еврейскій мальчикъ будетъ умѣть по русски читать, писать и правильно говорить.

Помѣщикъ Вилейскаго уѣзда Игнатій Карницкій, вполнѣ сочувствуя видамъ правительства относительно разспространенія въ народѣ русской грамотности, изъявилъ готовность пожертвовать лѣсъ, потребный на постройку зданія школы, въ состоящемъ въ томъ уѣздѣ мѣстечкѣ Радошковичахъ, которую предположено тамъ учредить. Объ этомъ пожертвованіи Г. Карницкаго, вилейскимъ уѣзднымъ предводителемъ дворянства доведено уже до свѣдѣнія г. начальника Виленской губерніи.

Этотъ истинно патріотическій поступокъ вѣроятно не останется безъ надлежащей оцѣнки и достойнаго подражанія.

О СОВРАЩЕНІИ ВЪ ЛАТИНСТВО ПРАВОСЛАВНЫХЪ ЖИТЕЛЕЙ м. КЛЕЩЕЛЬ.

(По случаю не вполнѣ вѣрныхъ о томъ извѣстій, помѣщенныхъ въ нѣкоторыхъ газетахъ).

Въ письмѣ изъ Гродненской губерніи, помѣщенномъ въ „С.-Петербургскихъ Вѣдомостяхъ“ къ концу истекшаго года и затѣмъ перепечатанномъ въ N. 276 „Сѣверной Почты“ сказано, между прочимъ: „цѣлое мѣстечко Клещели, Бѣльскаго уѣзда, приняло православіе... Клещельцы были уніаты. При возсоединеніи, они ни за что не хотѣли возсоединиться и упрямо остались уніатами, а скоро и совсѣмъ обратились въ латинство. Нынче, убѣдившись, что значитъ ксендзъ, они всѣ приняли православіе.“ Извѣстіе это невполнѣ вѣрно, или лучше—вполнѣ невѣрно.

Примѣры совращенія въ латинство православныхъ жителей нашего края, кромѣ внутренняго своего значенія, часто представляютъ чрезвычайно много интересныхъ сторонъ, и потому, возстановляя истину о дѣйствительномъ совращеніи многихъ клещельцевъ въ латинство, мы постараемся изложить при этомъ всѣ важнѣйшія обстоятельства этого дѣла.

Кто знакомъ сколько нибудь съ нашимъ краемъ, тому извѣстно, что жители нашихъ мѣстечекъ, за исключеніемъ евреевъ, по вѣроисповѣданію распадаются обыкновенно на двѣ части: на православныхъ и католиковъ. Первые большею частію и даже исключительно бывшіе уніаты. Жители Клещель въ этомъ отношеніи не составляютъ исключенія. При возсоединеніи, всѣ Клещельскіе уніаты приняли православіе, а католики остались католиками. Корреспондентъ говоритъ, что первые ни за что не хотѣли возсоединиться и упрямо остались уніатами—слова эти, смѣемъ увѣрить, лишены всякаго основанія. Если и были примѣры упорства, то обстоятельство это совершенно въ порядкѣ вещей: всегда и во всемъ найдутся люди, готовые отстаивать, по привычкѣ или невѣжеству, заблужденіе противъ истины, мракъ противъ свѣта, но такія, совершенно случайныя явленія отнюдь не измѣняютъ характера событій. Клещельскіе уніаты, наравнѣ и одновременно со всѣми бывшими уніатами нашими, приняли православіе и, слѣдовательно, въ латинство вовсе не обратились какъ утверждаетъ корреспондентъ. Очевидно затѣмъ, что цѣлое мѣстечко Клещели не могло нынче принять православіе, потому что мѣстечко давно населено въ большинствѣ православными. Клещельцы же католики остаются до сихъ поръ по-прежнему католиками. Православные Клещельцы, прежніе уніаты, приняли въ свое время православіе, наравнѣ со всѣми нашими уніатами и, стало быть, не оставались до сихъ поръ упорно въ уніи, которой давно и слѣдовъ у насъ нигдѣ не осталось.

Между прочимъ, изъ исторіи возсоединенія уніи съ православною церковью извѣстно, что въ Бѣльскомъ уѣздѣ дѣло возсоединенія именно совершилось самымъ успѣшнымъ образомъ и нигдѣ не встрѣтило болѣе или менѣе общаго противодѣйствія. Вообще, историческія преданія были еще черезчуръ живы въ умахъ русскаго населенія нашего края; они-то главнымъ образомъ облегчили дѣло возвращенія въ лоно православія всѣхъ, отторгнутыхъ отъ него насиліемъ и іезуитскими происками римскаго духовенства. Во всѣхъ древнѣйшихъ церквахъ Бѣльскаго уѣзда и во время уніи сохранились иконостасы, напоминавшіе, что прежде существовало тутъ православіе. И до возсоединенія, богослуженіе тутъ всегда совершалось по славянскимъ книгамъ Почаевской печати, очень мало отличающимся отъ богослужебныхъ книгъ Сѵнодальной типографіи. Какъ въ другихъ уніатскихъ приходахъ, такъ и въ Клещельскомъ, богослуженіе никогда не совершалось на латинскомъ или польскомъ языкѣ. Уже въ позднѣйшее время, передъ возсоединеніемъ, при усиленномъ вторженіи польскаго элемента и въ подраженіе латинскому духовенству, овладѣвшему всѣми преимуществами матеріальнаго быта уніатскихъ священниковъ, по-польски были произносимы только проповѣди. Были, однако, и тутъ примѣры, что многіе мыслящіе священники, соболѣзнуя о нагломъ подавленіи роднаго языка чуждымъ языкомъ польскимъ, поучали своихъ прихожанъ по-бѣлорусски. По возсоединеніи, въ 1839 году, нигдѣ въ нашемъ краѣ не было примѣровъ обратнаго и добровольнаго возвращенія къ уніи или латинству, напротивъ—русское населеніе нашего края видимо возродилось съ тѣхъ поръ и чутко берегло свою вѣру, свою преданность православію. Въ 1849 году, т. е. спустя десять лѣтъ по возсоединеніи, православные Клещельскіе прихожане соблазнялись даже тѣмъ, что престарѣлому приходскому ихъ священнику дозволено было донашивать уніатскую одежду, и входили по этому предмету съ прошеніемъ къ епархіальному начальству. Очевидно, что Клещельцы считали себя истинными сынами православной церкви и окончательно отреклись отъ уніи.

Но враги православія и русской народности въ нашемъ краѣ не дремлютъ даже и тогда, когда всевозможные происки не представляютъ, повидимому, никакихъ шансовъ успѣха. Особенно въ послѣднее время, съ крайнею осторожностію, подъ прикрытіемъ глубокой тайны, польскіе ксендзы неуклонно стремились къ постепенному отторженію отъ православной церкви русскаго населенія нашего края, соединяя въ то же время свои папистическія стремленія съ чисто политическими видами. Плодомъ такихъ усилій было, между прочимъ, совращеніе въ латинство до 300 человѣкъ православныхъ клещельцевъ. Мы постараемся изложить здѣсь важнѣйшія обстоятельства этого дѣла. Ксендзы дѣйствовали изъ-далека, начнемъ и мы изъ-далека.

Съ 1832 (если не ошибаемся) до 1858 года въ Подляскомъ епископствѣ (граничащемъ съ уѣздами Брестскимъ и Бѣльскимъ) бискупская каѳедра, находящаяся въ г. Яновѣ, оставалась вакантною. Въ 1858 году назначенъ былъ, наконецъ, бискупомъ въ г. Яново провинціалъ капуцинскаго ордена *Веніаминъ Шиманскій*. Въ ознаменованіе этого событія, положено было совершить торжественно въ г. Яновѣ католическое богослуженіе, подъ названіемъ „Миссіи.“ Въ началѣ того же 1858 года, въ Бѣльскомъ и другихъ уѣздахъ появились нищенствующіе капуцины, которые, подъ видомъ собиранія милостыни, ходили по деревнямъ, убѣждая всѣхъ, вмѣстѣ и православныхъ, собираться на сказанную миссію въ Яново. Миссія должна была совершиться съ неслыханнымъ торжествомъ и блескомъ. Къ этому времени, одна дама изъ значительнѣйшихъ польскихъ фамилій привезла частнымъ образомъ (говорятъ въ дорожномъ мѣшкѣ) изъ Рима въ Краковъ, а отсюда въ Варшаву, частицы мощей св. Виктора. Въ Варшавѣ частицы эти заключены въ серебряный ковчежецъ и, по ходатайству бискупа Веніамина Шиманскаго, положено было отправить ихъ на миссію въ Яново. Устроили торжественную колесницу, запряженную 6-ю лошадьми, поставили на ней ковчежецъ и, въ сопровожденіи безчисленнаго множества народа, двинулись изъ Варшавы въ Яново. Въ процессіи приняли въ самой Варшавѣ участіе: архіепископъ Фіалковскій, три епископа и все Варшавское духовенство. Для дальнѣйшаго провожденія мощей, отъ Варшавы до Янова, приглашены были со всѣхъ окрестныхъ приходовъ ксендзы и народъ. Уніатское духовенство Царства-Польскаго тоже было приглашено и обязано съ цѣлыми своими приходами встрѣчать торжественно, съ хоругвями и крестами, и провожать процессію. Одинъ изъ болѣе образованныхъ уніатскихъ священниковъ, усомнившись въ подлинности мощей св. Виктора (*), старался уклониться отъ участія въ процессіи и самой миссіи, оправдываясь тѣмъ, что не имѣетъ на этотъ счетъ никакихъ распоряженій со стороны своего ближайшаго духовнаго начальства. Священникъ этотъ *за ослушаніе* сосланъ былъ на эпитемію на два года въ отдаленный монастырь. Это фактъ. Процессія прибыла въ Яново наканунѣ Троицына дня и встрѣчена была несмѣтнымъ множествомъ изъ разныхъ мѣстъ собравшагося народа, ксендзовъ и монаховъ, особенно капуциновъ. Были ксендзы даже изъ галиціи. Въ полночь процессія вступила въ Яново; съ приближеніемъ ея цѣлое мѣстечко облилось яркимъ свѣтомъ великолѣпной иллюминаціи; по обѣимъ сторонамъ дороги, по которой подвигалось торжественное шествіе, мгновенно вспыхнули бенгальскіе огни. Картина была дѣйствительно величественная. Легко представить, какое впечатлѣніе должна была она произвести на нашъ простой людъ, невидавшій ничего подобнаго. Нечего сказать, отцы капуцины дѣйствовали ловко, они знали — чѣмъ легче всего подѣйствовать на дѣтски впечатлительную натуру нашего простаго народа.

(Окончаніе впредь). (Грод. губ. Вѣд.)

(*) По свидѣтельству церковной исторіи, мученикъ Викторъ, по убіеніи въ Мар сели, брошенъ былъ въ море, — какимъ же образомъ мощи его очутились въ римскихъ катакомбахъ, откуда привезла ихъ въ Варшаву какая-то благочестивая магнатка? Странно.

Всякое явленіе общественной жизни, какъ бы оно ничтожнымъ ни казалось съ перваго взгляду, представляетъ наблюдательному уму много предметовъ для размышленія, по связи съ общей цѣпью явленій, обусловливающихъ эту жизнь, и раскрытіе такого явленія ведетъ зачастую къ выводамъ, нелишеннымъ значенія.

Многимъ кажется, что съ серьезными дѣлами, съ заботами несовмѣстимо веселье, несовмѣстимы балы, маскарады, собранія. Но намъ, по поводу этихъ оппонентовъ веселья, невольно приходитъ на мысль одна притча, смыслъ которой тотъ,что и искренняя скорбь и искренняя радость одинаково угодны Господу.

Общество наше повидимому сознаетъ эту истину; оно сознаетъ, что однимъ плачемъ и сѣтованіемъ о скорбномъ прошломъ дѣлу не пособишь; что, чистосердечно раскаявшись въ прошлыхъ заблужденіяхъ, слѣдуетъ отнынѣ бодро, съ чистымъ сердцемъ, идти впередъ по истинно разумному и единственно законному пути, и сколько скорбѣть о содѣянныхъ прегрѣшеніяхъ, столько же и радоваться о томъ, что Господь сподобилъ отрезвиться и возвратиться на путь истины.

И такъ веселье, благородное веселье, въ какомъ бы видѣ оно ни проявлялось, вполнѣ умѣстно въ настоящее переходное время отъ скорби къ радости, отъ анархіи и безпорядковъ къ прочному порядку, отъ нищеты однихъ и непомѣрнаго богатства другихъ, и злоупотребленій всякаго рода къ общему довольству, охранѣ правъ и строгому исполненію законовъ. Впередъ, впередъ, толкаетъ насъ невѣдомая сила; впередъ, не оглядываясь назадъ, и мы достигнемъ желаннаго брега!...

Встрѣчая новый годъ въ маскарадѣ, данномъ въ залахъ здѣшняго дворянскаго клуба и увидѣвъ тамъ нѣсколько сотъ лицъ,беззаботно веселившихся до поздней ночи, мы тогда уже предчувствовали вѣяніе другаго духа; мы предчувствовали,что общество наше готово, по прежнему, предаться не только общеполезнымъ занятіямъ, но и увеселеніямъ.

Нынѣ же, когда данъ уже цѣлый рядъ маскарадовъ, одинъ другаго оживленнѣе, одинъ другаго роскошнѣе; когда число посѣтителей маскарадовъ, какъ напримѣръ 25 января, до того бываетъ велико, что, не смотря на огромность помѣщенія клуба,становится уже тѣсно; когда театръ бываетъ почти всегда полнешонекъ,— мы вполнѣ вправѣ положительно сказать, что общество наше веселится.

Маскарадъ, бывшій въ прошлую субботу, 1 февраля, если и не отличался оживленностію прежнихъ маскарадовъ, за то блисталъ разнообразіемъ и пышностію костюмовъ. Особенное вниманіе обращала на себя маска, представляющая ночь: черное бархатное домино ея усѣяно было серебряными звѣздами.

Самымъ знаменательнымъ и утѣшительнымъ фактомъ этого маскарада то, что здѣшнее мѣстное общество перестало чуждаться общественныхъ маскарадовъ, то и дѣло слышенъ былъ самый оживленный польскій говоръ масокъ, и онѣ съ полнымъ увлеченіемъ отплясывали любимую свою мазурку.

Такимъ образомъ маскарады служатъ однимъ изъ средствъ къ сближенію разныхъ слоевъ общества, и тѣмъ приносятъ ему существенную пользу.

РУССКАЯ КНИЖНАЯ ТОРГОВЛЯ
Сеньковскаго и К. въ Вильно.

Со времени открытія магазина русскихъ книгъ прошло 4 недѣли. По опыту этого времени можно уже въ нѣкоторой степени судить—въ какой мѣрѣ это новое здѣсь дѣло въ состояніи будетъ удовлетворять потребностямъ публики и каковы эти потребности.

Прежде всего намъ хочется сказать, что основаніе въ Вильнѣ русской книжной торговли составляло *дѣйствительную* потребность: доказательствомъ тому служитъ общее и вполнѣ искренее сочувствіе дѣлу всей читающей русской публики. Ошибались поэтому тѣ, которые утверждали прежде, что потребность слаба, что предпріятіе нуждается въ искусственной поддержкѣ и что вообще дѣло пойдетъ плохо. Ошибался и самъ г. Сеньковскій, когда ровно годъ тому назадъ, на мои убежденія открыть въ Вильно отдѣлъ своей книжной торговли безъ всякихъ опасеній, отвѣчалъ сомнѣніями и возраженіями, которыя могъ опровергнуть только опытъ. Этотъ опытъ мы имѣемъ теперь передъ глазами.

И такъ потребность неоспоримо существуетъ, спрашивается въ состояніи ли удовлетворить ей магазинъ Сеньковскаго.

Бываютъ требованія странныя, какъ это по преимуществу случается при началѣ какого либо предпріятія, когда публика еще не ясно сознаетъ условія, которыми неизбѣжно связывается каждое людское дѣло. Къ числу такихъ требованій принадлежатъ напр. слѣдующія: имѣть на лицо каждую книгу, какую бы ни потребовалъ покупатель, или выписать желаемую книгу изъ Петербурга на второй, или на третій день по объявленіи заказа.

Первому требованію очевидно не могла бы удовлетворить даже Императорская публичная библіотека, имѣющая всего по одному экземпляру каждаго сочиненія. Предугадать же въ самомъ началѣ книжной дѣятельности въ Вильнѣ сколько экземпляровъ и какихъ именно сочиненій потребуется здѣсь на первыхъ порахъ, было рѣшительно невозможно. Въ этомъ отношеніи, можно сказать утвердительно, никогда и никто не будетъ въ состояніи удовлетворить *всѣмъ* требованіямъ, хотя опытъ безъ сомнѣнія научитъ болѣе или менѣе предупреждать запросъ.

Получать книги изъ Петербурга на второй или на третій день по востребованіи былобы всего болѣе желательно для самаго магазина, но къ сожалѣнію это также вещь невозможная. Заказы, сдѣланные въ теченіи дня, отправляются въ тотъ же день на почту; съ ночнымъ поѣздомъ они отходятъ въ Петербургъ и слѣдовательно поступаютъ тамъ къ исполненію только на третій день. За тѣмъ, со дня отправленія тюковъ изъ Петербурга до полученія ихъ въ Вильнѣ, проходитъ не менѣе 4-хъ дней.

Конечно есть возможность пересылать тюки и съ легкимъ поѣздомъ, а слѣдовательно получать ихъ здѣсь черезъ 2 дня; но препятствіемъ тому служитъ главное условіе, положенное въ основаніе дѣятельности Г. Сеньковскаго: *продавать въ Вильнѣ книги по Петербургскимъ цѣнамъ*, т. е. принимая расходъ за пересылку на себя. Разница же въ стоимости пересылки съ товарнымъ и легкимъ поѣздами слишкомъ значительна, чтобы ею можно было пренебрегать въ коммерческомъ предпріятіи. Впрочемъ, кто желаетъ получить какую либо книгу изъ Петербурга двумя днями скорѣе, нежели это дѣлается при обыкновенномъ порядкѣ исполненія требованій, тотъ вѣроятно не посѣтуетъ, если его попросятъ уплотить излишекъ разхода за пересылку.

Такъ какъ и назначеніе цѣнъ не зависитъ отъ Виленскаго магазина, а отъ главнаго въ Россіи книжнаго рынка — Петербурга, по этому вся услуга, какой вправѣ требовать публика и какую дѣйствительно оказываетъ ей Виленскій магазинъ, состоитъ въ томъ, что онъ избавляетъ ее отъ всѣхъ хлопотъ и расходовъ, сопряженныхъ съ выпискою книгъ. Эта услуга для людей небогатыхъ, которые составляютъ значительное большинство читающей русской публики, весьма существенна. И вотъ почему это-то большинство, для котораго важно дѣло ради самаго дѣла, а не по его внѣшней обстановкѣ, было нетолько видимо обрадовано открытіемъ магазина, но какъ намъ кажется, и удовлетворено наличнымъ выборомъ книгъ. Значительная продажа книгъ въ первые же дни по открытіи магазина несомнѣнно доказываетъ и хорошій выборъ книгъ, присланныхъ съ первымъ транспортомъ и потребность въ оныхъ для здѣшней публики и наконецъ сочувствіе ея нашему дѣлу. А такъ какъ дѣятельность магазина постепенно развивается, пересылка книгъ изъ Петербурга идетъ уже непрерывно, начинаютъ поступать и иногородныя требованія; слѣдовательно съ этой стороны дѣло вступило уже на твердую почву.

Но потребность публики не ограничивается одною возможностію и легкостію пріобрѣтать русскія книги покупкою на мѣстѣ; желаютъ также пользоваться наличными книгами для чтенія и, конечно, какъ можно дешевле.

Намъ кажется неумѣстнымъ въ этой краткой замѣткѣ разъяснять всѣ затрудненія, какія вообще представляетъ у насъ устройство какъ напр. летучей библіотеки, дабы она могла удовлетворять публику. Несомнѣнно только то, что обыкновенныя, уже давно устарѣлыя условія, къ которымъ однако публика успѣла привыкнуть,— а именно опредѣленная плата, годичная или мѣсячная, съ правомъ требовать во всякое время каждую книгу, которой только заглавіе извѣстно подписчику и держать ее хоть цѣлый годъ,— эти условія, говоримъ, во 1-хъ не справедливы сами по себѣ, во 2-хъ всегда и всюду подавали и будутъ подавать тысячи поводовъ къ неудовольствіямъ съ обѣихъ сторонъ. Напротивъ того, не можетъ быть ничего проще и справедливѣе платы опредѣленнаго, всегда одинаковаго процента за пользованіе вещью извѣстной стоимости въ теченіи извѣстнаго времени; но это условіе ново въ примѣненіи его къ книжному дѣлу, и публика еще не успѣла съ нимъ освоиться. Въ первомъ объявленіи объ открытіи магазина назначенъ за чтеніе книгъ 10-й процентъ со стоимости каждой книги, выдаваемой на 10 дней. Многіе находятъ этотъ прецентъ слишкомъ высокимъ. Мы не будемъ доказывать противнаго, но замѣтимъ только, что всѣ книги, побывавшія не въ однѣхъ рукахъ, теряютъ часть своей цѣны уже тѣмъ, что раскупаются гораздо труднѣе, или совсѣмъ нераскупаются; во всякомъ же случаѣ онѣ нуждаются въ переплетѣ, а расходъ на этотъ предметъ поглащаетъ если не всю, то большую часть собранной за чтеніе суммы.

Тѣмъ не менѣе необходимо было дать возможное удовлетвореніе требованіямъ публики, и потому объявленное печатно условіе тотчасъ же получило на практикѣ такое дополненіе: если взятыя на прочтеніе книги возвращаются до истеченія *пяти* дней, то взимается только 7-й процентъ. Положимъ теперь, что кто либо читаетъ непрерывно и постоянно въ каждые пять дней одинъ томъ и такимъ образомъ въ теченіи года прочтетъ 73 тома различныхъ книгъ, выбранныхъ по собственному усмотрѣнію. А такъ какъ общая цѣнность этого количества книгъ можетъ простираться въ среднемъ, до 100 руб.; то выходитъ, что maximum платы за чтеніе составитъ не болѣе 7 руб. въ годъ. Кажется, эту плату уже никакъ нельзя назвать высокою.

Прибавимъ еще нѣсколько словъ въ объясненіе печатныхъ условій абонемента на чтеніе періодическихъ изданій. Эти правила пугаютъ публику также своею новостью и подаютъ поводъ къ недоразумѣніямъ, разрѣшаемымъ иногда a l'anglaise, на *пари*. Нѣкоторые смѣшиваютъ напр. годичную плату съ мѣсячною (!). Подобныя недоразумѣнія, какъ видно, вызваны раздѣленіемъ читателей на 3 категоріи, а именно: 1) такихъ, которые бы пожелали получать книжки журналовъ (на чтеніе которыхъ они подписались) *въ теченіи 1-го мѣсяца* со дня полученія ихъ въ Вильнѣ, 2) такихъ, которые получатъ каждый N. журнала только по прошествіи 1-го мѣсяца, и наконецъ 3) такихъ, которые довольствуются читать журналы по истеченіи трехъ первыхъ мѣсяцевъ. Само собою разумѣется, что цѣна абонемента для этихъ трехъ категорій должна быть различна.

Многіе порицаютъ это подраздѣленіе какъ вещь не практическую. Но во 1-хъ едвали кто нибудь признаетъ справедливымъ, чтобы читатели самихъ свѣжихъ NN періодическихъ изданій платили столько же, какъ и тѣ, кому тѣже книжки достаются нѣсколькими недѣлями или мѣсяцами позже; а во 2-хъ, что гораздо важнѣе,—только при этомъ подраздѣленіи и возможно безобидно удовлетворить всѣхъ подписчиковъ, на точномъ выполненіи условій, и въ тоже время разсчитывать на возвратъ суммы (весьма значительной), какая потреблена на выписку многихъ журналовъ въ числѣ нѣсколькихъ экземпляровъ,(соображаясь конечно съ числомъ подписчиковъ). Не будь порицаемаго подраздѣленія, и тогда каждый подписчикъ имѣлъ бы право требовать книжекъ журналовъ тотчасъ по ихъ полученіи и, въ случаѣ неудовлетворенія, громко выражать свое неудовольствіе. А такимъ образомъ потребовалось бы столько экземпляровъ каждаго журнала, сколько подписчиковъ, или другими словами, потребовалось бы, чтобы магазинъ платилъ за каждый журналъ 15 или 16 руб., а самъ получалъ за нихъ по большей мѣрѣ по 4 рубля.

Говорятъ наконецъ, что подписка на чтеніе журналовъ не идетъ потому, что назначенныя цѣны высоки. Противъ этого обвиненія трудно возражать. Мы надѣемся, что опытъ докажетъ со временемъ противное. Трудно въ самомъ дѣлѣ гдѣ нибудь получать для чтенія напр. 3 различные ежемѣсячные журнала и 2 еженедѣльные за 7 р. 50 к. въ годъ,—правда, довольствуясь нѣсколько устарѣвшими номерами,—тогда какъ подписная цѣна на эти же журналы составитъ около 60 рублей.

Для удобства публики, съ 1-го февраля, открыта при магазинѣ особая комната для чтенія журналовъ и газетъ.—Правила поль-

зованія всѣми *выложенными на столъ* NN періодическихъ изданій назначены, въ видѣ опыта, слѣдующія:

1. Желающіе читать всѣ изъ наличныхъ журналовъ и газетъ платятъ за 1 разъ или за входъ по 5 коп.
2. Желающіе абонировать себѣ это право на 1 мѣсяцъ платятъ впередъ по 1 руб. сер.
3. Абонементъ на полгода составляетъ 4 руб.
4. Абонементъ на цѣлый годъ 6 руб.

За отсутствіемъ г. Сеньковскаго, завѣдывающій Русскою книжною торговлей Матвѣй *Гусевъ*.

— Изъ *Мурома* (Владимірской губерніи), пишутъ въ „Московскихъ Вѣдомостяхъ", что тамошнія купеческое и мѣщанское общества собрались 27-го декабря на обѣдъ, въ честь городскаго головы А. В. Ермакова. Заслуги этого почтеннаго представителя города были выяснены въ рѣчи, которую произнесъ бывшій муромскій голова г. Гундобинъ; онъ упомянулъ о томъ, что г. Ермаковъ устраиваетъ въ городѣ на свой счетъ водопроводы, учредилъ въ Муромѣ богадѣльню, при которой заявилъ желаніе дать кровъ несчастнорожденнымъ дѣтямъ, оставленнымъ своими родителями; онъ же устроилъ удобное помѣщеніе для нижнихъ чиновъ городской стражи и содѣйствовалъ устройству женскаго училища. За обѣдомъ были провозглашены тосты и отправлены депеши, съ выраженіемъ сочувствія, къ князю Горчакову, Фрафу Бергу и М. Н. Муравьеву.

(Р. И. N. 25.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

ПОЛИТИЧЕСКОЕ ОБОЗРѢНІЕ.

Мы должны представить читателямъ отчетъ о результатахъ дѣйствій австро-прусскихъ войскъ въ герцогствахъ. Кажется несомнѣннымъ, что кромѣ того, что нѣмецкія войска подвигаются все впередъ, датчане же все отступаютъ, что извѣстно уже изъ телеграммъ, вся шлезвигская страна, до послѣднихъ предѣловъ Ютландіи, находится въ рукахъ фельдмаршала Врангеля и генерала Габленца. Тутъ всего больше слѣдуетъ удивляться тому, что датчане, употребивъ столько труда и издержекъ на возведеніе Даневиркскихъ укрѣпленій, не только оставили ихъ безо всякаго сопротивленія, но и повсюду во власти непріятелей оставляютъ значительное количество орудій и военныхъ припасовъ. Наконецъ они дозволили пасть Фленсбургу, который долженъ былъ сокрушить всѣ усилія нѣмцевъ, и ложнымъ оказалось извѣстіе, будто бы народонаселеніе этого города, построивъ баррикады, отчаянно сопротивлялось.

Уступчивость датчанъ происходитъ, повидимому, отъ слѣдованія короля Христіана IX совѣтамъ Англіи, которая ему предложила именно такъ дѣйствовать. Если австро-прусское войско остановится на собственно-датской границѣ, тогда, вслѣдствіе вліянія великихъ европейскихъ державъ, должно послѣдовать перемиріе, и дипломатія выступитъ тогда во всей своей силѣ. Король Христіанъ IX подчинится приговорамъ ея, и передъ лицемъ народа вполнѣ будетъ правъ. Впослѣдствіе успѣшныхъ дѣйствій своихъ армій, Австрія и Пруссія не только вновь обрѣтутъ въ Германіи гегемонію, но и въ собственныхъ своихъ владѣніяхъ утвердятъ перевѣсъ правительствъ, потому что здравый умъ простонародья только то почитаетъ и тому вѣритъ, что собственными своими глазами видитъ. Нѣмецкое населеніе Гольштиніи, и именно Шлезвига, извлечетъ отсюда, конечно, существенныя выгоды. Мысль скандинавофиловъ, что изъ общаго пожара европейской войны Данія вынесетъ будто бы не только неприкосновенность своей власти надъ Шлезвигомъ и Голштиніей, но еще озарится новымъ блескомъ,—мысль эта совершенно призрачна и ею не должно обольщаться. Напротивъ того, великія державы твердо рѣшились заключить войну въ кругъ Попилія, и онѣ ни на шагъ не дозволятъ выступить за черту установленныхъ ими границъ. Это собственно и даетъ намъ право уповать, что настоящія кровавыя событія не примутъ пагубныхъ для человѣчества размѣровъ, достожеланныхъ изступленными людьми, преступнымъ стремленіямъ которыхъ любы опустошенія, сопутствующія обыкновенно войнѣ.

Война Германіи съ Даніей быстро достигаетъ своего крайняго предѣла. Мы не перестанемъ сообщать читателямъ Вѣстника всѣ телеграммы; отнынѣ онѣ будутъ правдивѣе, такъ какъ главнокомандующій, баронъ Врангель, строго воспретилъ отправлять изъ лагеря частные бюллетени, не желая, чтобы выдумками сбивали съ толку *общественное мнѣніе* Германіи потому и вознамѣрился посылаемые имъ королю бюллетени содѣлать единственнымъ источникомъ вѣрныхъ извѣстій. Много уже ихъ напечатано въ послѣднихъ номерахъ вѣнскихъ и берлинскихъ газетъ, и мы вполнѣ увѣрены, что это будетъ немало способствовать къ отрезвленію головъ, отуманенныхъ призраками своей, черезъ чуръ уже разыгравшейся фантазіи.

Нынѣ вниманіе всей Европы обращено на фельдмаршала Врангеля, одного изъ старѣйшихъ нынѣшнихъ полководцевъ. 13 апрѣля онъ праздновать будетъ восьмидесятый годъ своего рожденія. 15 лѣтъ отъ роду, былъ уже поручикомъ и сражался въ послѣднихъ войнахъ французской республики съ Германіей, а также во всѣхъ сраженіяхъ первой имперіи. Въ 1814 году, вступилъ въ Парижъ въ главѣ одного изъ прусскихъ полковъ, которымъ тогда командовалъ. Во время несогласій, возникшихъ между Кельнскимъ архіепископомъ и правительствомъ, состоялъ уже въ Мюнстерѣ начальникомъ 13-й дивизіи, главный штабъ которой расположенъ былъ въ этомъ городѣ. Тамъ энергически подавилъ возстаніе католическаго населенія Вестфаліи. Усердіе его и безпредѣльная преданность Фридриху Вильгельму III; энергія, съ коей обыкновенно дѣйствовалъ,—все это вмѣстѣ доставило ему въ 1848 г. постъ генералиссимуса прусскихъ и союзныхъ войскъ, назначенныхъ дѣйствовать противъ Даніи. Взялъ Даневирке, которое впрочемъ не было тогда такъ укрѣленно, какъ нынѣ; выигралъ сраженіе подъ Шлезвигомъ и вторгся въ Ютландію. По возвращеніи изъ этого похода, когда берлинское возстаніе нарушило порядокъ, король поручилъ ему командованіе надъ войсками, сгруппированными вокругъ столицы. Въ главѣ ихъ вступилъ 9 декабря въ Берлинъ; помогъ распустить національное собраніе и провозгласилъ осадное положеніе. Достигнувъ восьмидесятилѣтняго возраста, онъ вполнѣ сохранилъ крѣпость физическихъ и умственныхъ силъ, и нынѣ есть еще самымъ полезнымъ слугой престола.

Спѣшимъ исправить погрѣшность, вкравшуюся въ одно изъ нашихъ прежнихъ обозрѣній. Принцъ Фридрихъ-Карлъ, командующій авангардомъ дѣйствующаго войска, не братъ короля, но племянникъ его и имѣетъ теперь 35 лѣтъ отъ роду. Военное свое поприще началъ въ 1848 г., подъ командой генерала Врангеля, при которомъ состоялъ ординарцемъ. При аттакѣ на Даневиркъ, принцъ Фридрихъ-Карлъ, въ чинѣ капитана, выказалъ безумное мужество, которое его сотоварищи по оружію восторженно привѣтствовали, но которое генералъ Врангель строго порицалъ. Въ слѣдующемъ за тѣмъ году, командуя эскадрономъ гусаръ, сражался въ баденской экспедиціи. Бывъ увлеченъ неукротимымъ мужествомъ, въ сраженіи при Вагхаусель, бросившись на линію стрѣлковъ, безъ затрудненія прорвалъ ее; но какъ только раскрылись ряды, онъ увидѣлъ каре линейной пѣхоты, сильный огонь котораго уничтожилъ двѣ трети его конницы; самого же принца такъ сильно ранили въ плечо, что съ трудомъ успѣли выхватить его изъ рукъ бунтовщиковъ. Высокимъ постомъ, занимаемымъ имъ въ прусской арміи, обязанъ онъ единственно расположенію къ нему его дяди, короля Фридриха Вильгельма IV, такъ какъ въ Пруссіи принцы крови, подобно всѣмъ прочимъ офицерамъ, обыкновенно должны дослужиться до своего чина.

Третью знаменитость нынѣшняго политическаго горизонта составляетъ фельдмаршалъ-лейтенантъ фонъ Габленцъ. Будучи сыномъ саксонскаго генерала, въ 1816 г. поступилъ на службу въ австрійскую армію; въ 1821 г. совершилъ походъ въ Неаполь; въ 1848 году состоялъ при главномъ штабѣ фельдмаршала Радецкаго, и назначенъ былъ потомъ начальникомъ такого же штаба арміи, расположенной въ Венгріи и состоящей подъ командой генерала Шлика. Особенно отличался въ Венгріи, въ 1848 и 1849 годахъ. Произведенный въ генералы, онъ оказалъ новыя и блистательныя услуги въ 1859 г. при Маджентѣ; состоящій подъ его командой отрядъ отбилъ у французовъ винтовое орудіе, единственное, добытое австрійцами въ продолженіе всей италіянской кампаніи. Нынѣ фельдмаршала-лейтенанта Габленца считаютъ способнѣйшимъ полководцемъ арміи.

Послѣднія газеты сообщаютъ весьма важное извѣстіе. Вслѣдствіе коллективныхъ дѣйствій Англіи, Франціи, Россіи и Швеціи, послѣдуетъ перемиріе австро-прусскихъ войскъ съ датскими, и въ тоже время соберется конференція, составленная изъ аккредитованныхъ лицъ сказанныхъ державъ и Даніи, съ цѣлью окончательно рѣшить датско-германскую распрю. Перемиріе послѣдуетъ не иначе, какъ подъ условіемъ оставленія датскими войсками Шлезвига, за исключеніемъ только острова Альзена. Хотя мы, конечно, не знаемъ, какъ приняты будутъ предложенія эти, съ одной стороны Австріей и Пруссіей и съ другой—Даніей, однако льстимъ себя надеждой, что онѣ не отвергнутъ совѣта, столь могучими державами предлагаемаго въ духѣ гуманности.

Недобросовѣстно поступаютъ газеты, силящіяся доказать, что не будетъ сохраненъ миръ въ Европѣ. Онѣ то и дѣло показываютъ читателямъ факелъ всеобщаго пожара, какъ будто бы изъ разрушительныхъ его дѣйствій можетъ возникнуть эра блаженства человѣчества. Но этимъ газетамъ не удасться обольстить людей здравомыслящихъ и благомыслящихъ, коихъ, благодаря Создателю, чрезвычайно много. Люди эти твердо убѣждены въ томъ, что чего пламенно желаютъ державы, подобныя Англіи, Франціи, Россіи — то неминуемо и должно осуществиться.

Для читателей Вѣстника замѣчаніе это необходимо, такъ какъ, кажется, и само время теряетъ для нихъ всю свою мощь; и бѣдствія, идущія по стопамъ всякаго преступнаго покушенія, не образумливаютъ умы заблудившихся. Первый встрѣчной лгунъ, приманкой чужестранной помощи, вновь воспламеняетъ временно улегшіяся страсти. Среди такаго извращенія правилъ совѣсти и здраваго ума, кстати напомнить, что когда 4 февраля, по порученію королевы Викторіи, лордъ-канцлеръ открылъ сессію англійскаго парламента, и когда онъ прочелъ тронную рѣчь, всѣ замѣтили, что онъ ни однимъ словомъ не коснулся Польши. Точно также поступилъ императоръ французовъ въ рѣчи, сказанной имъ 2 февраля, въ отвѣтъ на адрессъ, подписанный ему отъ законодательнаго корпуса.

Не должно ли это молчаніе двухъ главныхъ западныхъ державъ убѣдить самыхъ недогадливыхъ людей, что въ сферахъ европейской политики польское дѣло считается окончательно уже рѣшеннымъ!

Все очевидно приходитъ въ нормальное состояніе; всѣ державы желаютъ направить всѣ свои силы на дѣла своего внутренняго устроенія. Чтобы болѣе свободно тутъ дѣйствовать, Пруссія распустила свои палаты; съ этой же цѣлію и Австрія 15 февраля закроетъ засѣданія рейхсрата. А хотя второстепенныя германскія державы и вознамѣрились отправить 17 февраля въ Вюрцбургъ аккредитованныхъ лицъ, для обсужденія, что имъ дѣлать, въ случаѣ, если Шлезвигъ и Голштинія останутся подъ скипетромъ Христіана IX, бури однакожъ отсюда опасаться нечего, потому что радуга перемирія уже просвѣчивается сквозь черныя тучи, заславшія политическій горизонтъ и служитъ предвозвѣстницей того блаженнаго времени, когда міръ, испытавшій столько потрясеній, наконецъ успокоится.

ФРАНЦІЯ.

Мексиканскій вопросъ былъ столько разъ уже подвергаемъ обсужденіямъ, что, казалось бы, долженъ быть окончательно исчерпанъ. Ни одни пренія законодательнаго корпуса послѣ начала этого несчастнаго предпріятія не обходились безъ того, чтобъ ораторы оппозиціи не сказали нѣсколько краснорѣчивыхъ рѣчей, оспоривая пользу и законность экспедиціи. Неразъ уже излагался весь историческій ходъ дѣла, неразъ уже указывались всѣ промахи и продѣлки, которыми оно ознаменовано. Правительство выслушивало краснорѣчивыхъ ораторовъ, отвѣчало, устами своихъ ораторовъ, громкими фразами на неопровержимыя доказательства, и продолжало идти своей дорогой.

Ораторы оппозиціи производили однакожъ нужное впечатлѣніе своими рѣчами. Негодованіе на экспедицію все увеличивалось и увеличивалось, и дошло, наконецъ, до такихъ размѣровъ, что вновь собравшійся законодательный корпусъ, не смотря на замѣчательную беззастѣнчивость усердно подобраннаго большинства, не посмѣлъ предаваться, по поводу мексиканской экспедиціи, тѣмъ восхваленіямъ, которыя бросалъ прежде въ глаза націи. Собралась адрессная коммисія, подъ предсѣдательствомъ одного изъ преданнѣйшихъ слугъ имперіи, герцога Морни, стала составлять проектъ адресса...и что же? Въ адрессѣ, по мексиканскому вопросу явился параграфъ, конечно, не враждебный экспедиціи вообще, но, тѣмъ не менѣе, позволяющій себѣ заявить, что страна не совсѣмъ то довольна экспедиціей и желаетъ ея окончанія. Докладчикъ бюджетной коммисіи, г. Ларабюръ, членъ большинства, пошелъ еще далѣе. Въ докладѣ своемъ о займѣ онъ позволилъ себѣ довольно рѣзко порицать экспедицію и даже—что гораздо важнѣе—указать на замѣчательный фактъ, именно на то, что всѣ громадныя издержки мексиканской экспедиціи могутъ, въ случаѣ ея успѣха, обезпечить интерессы французской торговли съ Мексикою, доходящей едва од цифры 20,000,000 франковъ въ годъ.

Изъ всего этого было видно, что мексиканская экспедиція потерпѣла въ общественномъ мнѣніи, окончательное *fiasco*. При такихъ-то обстоятельствахъ представлены были оппозиціею двѣ поправки къ параграфу адресса, касающемуся мексиканскаго вопроса. Первая поправка, подписанная именами крайнихъ членовъ оппозиціи, выражалась очень рѣзко; она высказывала прямо свое недовѣріе и настоятельно требовала немедленнаго

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Z obowiązku sprawozdawców spółczesnego biegu zdarzeń, winniśmy dziś opowiedzieć, jakie czynią postępy wojska austrjacko-pruskie.

Pominąwszy wiadome już z depeszy telegraficznych, coraz głębsze wkraczanie wojsk niemieckich, tudzież kolejne cofanie się ku własnym granicom Duńczyków, zdaje się być rzeczą niezawodną, że aż do kończyn Jutlandji, cały kraj szlezwigski znajduje się w ręku feldmarszałka Wrangel i jenerała Gablenz. Co najwięcéj dziwić musi, to, że Duńczycy po wzniesieniu z taką pracą i nakładem warowni dannewirkskich, nie tylko opuścili je bez oporu, ale wszędzie, prócz w Duppel, zostawiają w ręku nieprzyjaciół ogromną ilość dział i zapasów bojowych; nakoniec, że Flensburgowi, o który miały roztrącić się usiłowania Niemców, również upaść pozwoliły, bo wieść, że ludność tego miasta wzniosła barykady i stawiła rozpaczny opór, okazała się bezzasadną.

Niemożemy wytłómaczyć sobie inaczéj łatwości, z jaką Duńczycy ustępują, tylko przez powolność Chrystjana IX radom Anglji, która ten tryb działań przepisała. Jeżeli wojsko austrjacko-pruskie zatrzyma się na granicy właściwie duńskiéj, wówczas, przez wpływ wielkich mocarstw europejskich, musi być przyjęty rozejm i dyplomacja wystąpi z całą swoją powagą. Król Chrystjan IX podda się jéj wyrokom i będzie w oczach narodu swojego usprawiedliwionym. Austrja i Prusy przez powodzenie, jakie oręż ich uwieńczy, wrócą nie tylko do hegemonji w Niemczech, ale we własnych państwach ustalą przewagę swych rządów, bo ludy kierowane prostym, zdrowym rozumem to szanują i temu wierzą, co własnemi oczami oglądają. Zapewne niemiecka ludność w Holsztynie, a mianowicie w Szlezwigu osięgnie rzeczywiste korzyści. Zwolennicy skandynawskiego królestwa nadaremnie chcieliby się łudzić, że z ogólnego pożaru wojny europejskiéj, Danja nie tylko wyniesie nietykalność władzy swojéj nad Szlezwigiem i Holsztynem, ale otoczy się nowym jeszcze blaskiem. Przeciwnie, wielkie mocarstwa niezłomnie postanowiły, wojnę zamknąć w kole Popiljusza i niedozwolić, ani na krok przekroczyć zakreślonych jéj obrębów. Stąd właśnie czerpiemy największą otuchę, że krwawe obecne wypadki nieprzybiorą tych zgubnych dla ludzkości rozmiarów, jakie, umysły zagorzałe, co w spustoszeniach widzą zarody namiętnych swoich pragnień, ujrzećby pragnęły. Samorzutnym pędem, wojna między Niemcami a Danją dobiega kresu; nieprzestaniemy udzielać czytelnikom Kurjera wszystkich depeszy telegraficznych. Będą one odtąd prawdziwszemi, bo głównodowodzący baron Wrangel surowo zakazał przesyłania z obozu prywatnych wiadomości, słusznie pragnąc, aby mniemanie powszechne w Niemczech nie było przez wymysły bałamucone. Owoż dla tego sprawozdanie swoje, składane królowi zamierzył uczynić jedyném źródłem doniesień rzeczywistych. Już ostatnie dzienniki wiedeńskie i berlińskie wielką ich liczbę obejmują i pewni jesteśmy, że wywrą wpływ skuteczny na wytrzeźwienie głów zapalonych i miotanych widziadłami zbyt rozbujałéj wyobraźni. Feldmarszałek Wrangel zwrócił teraz na siebie uwagę Europy. Jest to jeden z najsędziwszych wodzów epoki. Dnia 13 kwietnia obchodzić będzie 80 letnią rocznicę przyjścia swojego na świat. W piętnastym roku życia był już porucznikiem i walczył w ostatnich wojnach, toczonych z Niemcami przez rzeczpospolitę francuzką, również jak we wszystkich bojach pierwszego cesarstwa. W roku 1814, wszedł do Paryża na czele jednego z półków pruskich, którym dowodził. Podczas sporów arcybiskupa kolońskiego z rządem, był już w Münster naczelnikiem 13 dywizji, któréj główny sztab stał w tém mieście. Z miejsca swojego poskromił silną ręką zaburzenie ludności katolickiéj w Westfalji. Gorliwość jego i poświęcenie bez granic dla Frederyka Wilhelma III, sprężystość z jaką zwykł był działać, zjednały mu w 1848 wysokie miejsce najwyższego wodza (generalissimus) wojsk pruskich i związkowych, powołanych do wystąpienia przeciw Danji. Zdobył on Dannewirke, wprawdzie mniéj potężnie wówczas niż teraz obwarowane, wygrał bitwę pod Szlezwigiem i wtargnął do Jutlandji. Wróciwszy z téj wyprawy, kiedy powstanie berlińskie zawichrzyło porządek, król poruczył mu dowództwo nad wojskiem zebraném w około stolicy. Wszedł na jego czele dnia 9 grudnia do Berlina, dopomógł do rozwiązania zgromadzenia narodowego i ogłosił stan oblężenia.

W 80 roku życia, zachowuje zupełną krzepkość ciała i siłę umysłu, i dziś jeszcze jest jednym z najpożyteczniejszych sług tronu.

W jednym z przeszłych poglądów, popełniliśmy błąd, który teraz prostujemy. Książe Frederyk-Karol dowódca przedniéj straży wojska działającego, nie jest bratem, ale synowcem królewskim i liczy dopiero 35 rok życia. Rozpoczął on swój zawód wojskowy w 1848, pod rozkazami jenerała Wrangel, przy którym służył jako oficer ordynansowy. Przy uderzeniu na Dannewirke, książę Frederyk Karol wówczas będący kapitanem, rozwinął zapamiętałe męstwo, które jego towarzysze broni powitali oklaskami uniesienia, ale które surowo zgromił jenerał Wrangel. W roku następnym, na czele szwadronu huzarów, bił się w wyprawie badeńskiéj i uniesiony niepohamowaną odwagą rzucił się w bitwie pod Waghausel na linię powstańców, złożoną ze strzelców; łatwo ją przełamał, ale skoro rozwarły się szeregi ujrzał przed sobą czworobok piechoty linjowéj, który silnym ogniem położył trupem dwie trzecie jego jazdy, samego zaś książęcia ranił w ramię, tak że ledwie zdołano wyrwać go z rąk nieprzyjaciół. Wysoki stopień, jaki piastuje w wojsku pruskiém, winien jedynie przywiązaniu do siebie stryja Frederyka Wilhelma IV, bo zwykle książęta krwi w Prusiech muszą, tak jak wszyscy inni oficerowie, dosługiwać się swoich stopni.

Trzecia znamienitość na teraźniejszéj widowni, jest feldmarszałek-porucznik von Gablenz. Syn jenerała saskiego, wszedł on w roku 1816 do wojska austrjackiego. W 1821 odbył wyprawę do Neapolu; w 1848 znajdował się w głównym sztabie feldmarszałka Radeckiego i przeniesiony został na posadę naczelnika takiegoż sztabu do Węgier, pod jenerałem Schlick. W latach 1848 i 1849 szczególnie odznaczył się w Węgrzech. Posunięty na stopień jenerała, położył nowe i świetne zasługi w 1859 pod Magenta; oddziałowi znajdującemu się pod jego dowództwem, udało się zdobyć działo gwintowane na Francuzach, jedyne, jakie Austrjacy wywalczyli w ciągu całéj wojny włoskiéj. Feldmarszałek porucznik Gablenz używa dziś sławy jednego z najzdolniejszych wodzów wojska austrjackiego.

Najważniejszą wiadomością, którą ostatnie dzienniki zwiastują jest ta, że w skutek zbiorowego działania Anglji, Francji, Rossji i Szwecji, ma nastąpić zawieszenie broni między wojskami austrjacko-pruskiemi i duńskiemi; a spółcześnie zebrać się konferencja z pełnomocników rzeczonych państw i pełnomocnika duńskiego, dla ostatecznego uspokojenia zatargi duńsko-niemieckiéj.

Rozejm nastąpi pod warunkiem wyprowadzenia wszystkich wojsk duńskich ze Szlezwigu, wyjąwszy wyspy Alsen.

Wprawdzie nie wiemy jeszcze, jak Austrja i Prusy z jednéj, a Danja z drugiéj strony te przełożenia przyjmą, ale godzi się spodziewać, że rady tak poważnéj i od tak potężnych mocarstw, w duchu ludzkości podawanéj, nie odrzucą.

Dzienniki usiłujące podać w wątpliwość utrzymanie pokoju w Europie, działają niesumiennie. Przed oczami czytelników swoich ciągle migocą pochodnią powszechnego pożaru, jakby z jego zniszczeń mogła wykwitnąć era szczęścia dla ludzkości. Ale ludzie zdrowego rozumu i prawego serca, a tacy dzięki Opatrzności składają niezmierną większość, nie dadzą się omamić, bo mocno wierzą, że czego takie potęgi jak angielska, francuzka i rossyjska mądrze pragną, to ziścić się koniecznie musi.

Ten głos przestrogi potrzebniejszym jest zaprawdę, dla czytelników Kurjera niż dla jakich kolwiek innych, bo na nieszczęście w tutejszych stronach, łatwowierność przeszła wszystkie granice. Czas zdaje się tu tracić całą swoję gojącą siłę; klęski tuż idące za każdym występnym zamachem, nie przywodzą zbłąkanych umysłów do upamiętania. Lada kłamca nadzieją obcéj pomocy uśmierzone na chwilę namiętności znowu zapala! Owóż wśród takiego zwichnienia prawideł summienności i najprostszego rozsądku będzie na dobie przypomnieć, że kiedy lord kanclerz dnia 4 lutego z poruczenia królowéj Wiktorji otwierał parlament angielski i odczytał mowę od tronu, wszyscy zauważali, że ani jednem słowem nie dotknął Polski; podobnież postąpił cesarz Francuzów dnia 2 lutego w odpowiedzi danéj izbie prawodawczéj na jéj adres. Czyż to milczenie dwóch państw zachodnich przekonać najmniéj domyślnych nie powinno, że w sferach polityki europejskiéj, sprawa polska poczytuje się prawie za ostatecznie rozsądzoną.

Wszystko widocznie układa się do równowagi, wszystkie państwa pragną siły swoje wytężyć na urządzenia wewnętrzne. Dla swobodniejszego w téj mierze działania Prusy rozwiązały izby, Austrja sejm rady cesarstwa zamknie dnia 15 lutego, a lubo drugorzędne państwa niemieckie zamierzyły wysłać pełnomocników swoich na dzień 17 tegoż miesiąca do Würzburga, dla narad co czynić im wypadnie w razie zostawienia pod berłem Chrystjana IX Szlezwigu i Holsztynu, lękać się stąd żadnéj burzy nie należy. Widnokrąg polityczny okrywają jeszcze czarne chmury, ale już tęcza przymierza przebijać się z po za nich poczyna i zwiastuje tę błogą chwilę, w któréj świat po tylu wstrząśnieniach, nakoniec wypocznie.

FRANCJA.

Tyle już razy roztrząsano sprawę meksykańską, iż zdawaćby się mogło, że światło przedarło się do najciaśniejszych jéj zakątków. Od ukazania się tego niefortunnego przedsięwzięcia na widowni, niebyło żadnego okresu posiedzeń ciała prawodawczego, coby niedał sposobności oppozycji do wystąpienia z kilku świetnemi mowami, zaprzeczającemi wyprawie pożytku i prawności. Niejednokrotnie już wystawiono całkowity przebieg historyczny sprawy, nieraz wytykano wszystkie omyłki i matactwa, jakiemi się odznaczyła. Rząd słuchał cierpliwie biegłych mówców, na niezbite dowody szumnemi wyrazami odpowiadał przez usta swoich rzeczników, i szedł daléj swą drogą.

Wszelako słowa mówców oppozycji sprawiały na umysłach pożądane wrażenie. Utyski na wyprawę wzmagały się coraz bardziéj, aż wreszcie dorosły takich wymiarów, że zgromadzone teraz ciało prawodawcze, pomimo całą szczeroduszną otwartość gorliwie dobranéj większości, niemiało już odwagi z powodu sprawy meksykańskiéj szczodrze szafować pochwałami, któremi przedtém rzucało w oczy narodowi. Poczęły się narady komissji adresu pod prezydencją księcia Morny, jednego z najwierniejszych sług cesarstwa, przystąpiono do pisania projektu adresu... i cóż się stało? Z powodu sprawy meksykańskiéj wszedł do adresu paragraf, bez wątpienia nie potępiający wyprawy saméj w sobie, ale jednak mający odwagę wypowiedzieć, że kraj niecałkiem jest z niéj zadowolony i pragnie jéj końca. Sprawozdawca komissji p. Laraburre, będący z liczby członków większości, posunął się jeszcze daléj. W sprawozdaniu swojém tyczącém się pożyczki, niezawahał się dosyć twarde czynić zarzuty wyprawie, a nawet co większa, wytknąć fakt pełen znaczenia, że wszystkie olbrzymie wydatki na wyprawę meksykańską, w razie nawet pomyślnego jéj ukończenia, mogą tylko zabezpieczyć interesa handlu francuzkiego z Meksykiem, co zaledwie 20,000,000 franków rocznego obrótu wyniesie.

To wszystko dawało oczywiście do zrozumienia, że sprawa meksykańska w mniemaniu publiczném ostatecznie upadła. W takim to zbiegu okoliczności wniesione zostały przez oppozycję dwie poprawki paragrafu adresu, mówiącego o wyprawie meksykańskiéj. Pierwsza z nich, podpisana przez członków skrajnych oppozycji, przemawiała bardzo dobitnie; wyrażała otwarcie niedowierzanie i natarczywie domagała się wycofania wojsk francuzkich z Me-

удаленія французскихъ войскъ изъ Мексики. Другая поправка, предложенная болѣе умѣренными членами оппозиціи, главою которыхъ окончательно сдѣлался Тьеръ, выражалась умѣреннѣе, но въ сущности имѣла ту же цѣль. Первую поправку долженъ былъ защищать Жюль Фавръ, вторую—Тьеръ. Правительство приготовилось къ отпору и выставило своихъ лучшихъ бойцовъ—Руэ и Шэ-д'Эст-Анжа.

Тьеръ, въ рѣчи своей, остался вѣренъ той системѣ, которую онъ принялъ съ самаго начала нынѣшнихъ засѣданій. Онъ говорилъ крайне осторожно, сдержанно, избѣгалъ рѣзкихъ выраженій и старался поражать своихъ противниковъ только фактами. Въ краткихъ, но замѣчательно ясныхъ выраженіяхъ изложилъ онъ всю исторію мексиканской экспедиціи, осторожно, но мѣтко указывая на ошибки правительства, на полныя и невольныя противорѣчія слова съ дѣломъ въ его образѣ дѣйствій. Занятый по преимуществу мыслью о вліяніи на массы, онъ съ особеннымъ упорствомъ настаивалъ на *положительной невыгодности* мексиканской экспедиціи, пунктѣ весьма важномъ для той колеблющейся между правительствомъ и оппозиціей части націи, которую трудно увлечь отвлеченными идеями о правдѣ и справедливости. Великій ораторъ пустилъ въ ходъ всѣ средства своего краснорѣчія, всѣ уловки парламентской тактики. Онъ хвалилъ, отъ времени до времени, правительство за тотъ или другой его шагъ въ области внѣшней политики, остроумно и тонко подсмѣивался надъ эрцгерцогомъ Максимиліаномъ, смѣялся надъ личностью Хуареса и употреблялъ свою любимую уловку, которая состоитъ въ томъ что онъ, повидимому, соглашается съ противникомъ, становится на его точку зрѣнія, и съ нея то именно доказываетъ несостоятельность его утвержденій. Въ этой рѣчи Тьеръ показалъ, что занимался вопросомъ долго и серьезно; онъ цитировалъ Гумбольдта, ссылался на свою переписку съ директоромъ земледѣльческаго училища въ Мексико, приводилъ статистическія данныя. Кончилъ онъ рѣчь свою замѣчательнымъ ораторскимъ маневромъ. Указавъ на затруднительное и почти неисходное затрудненіе, въ которое поставило себя правительство этою экспедиціею, онъ объявилъ палатѣ, что только *она одна можетъ вывести правительство изъ этого затрудненія*, принявъ предложенную поправку и давъ ему возможность кончить экспедицію, на томъ основаніи, что нація не желаетъ продолжать ее. Сущность требованій оратора резюмируется такъ: „отказаться отъ водворенія эрцгерцога Максимиліана и вступить въ переговоры съ Хуаресомъ".

На эту рѣчь отвѣчалъ Шэ. д'Эст-Анжъ, нѣкогда знаменитѣйшій, послѣ Берье, адвокатъ Франціи; рѣчь его была образчикомъ неловкости и отсутствія такта и пониманія настоящаго положенія общественнаго мнѣнія. Ему пришла несчастная мысль, отвѣчать на практическіе доводы своего противника громкими, но совершенно неидущими къ дѣлу фразами. „Какъ!" восклицалъ онъ, „Франція снизойдетъ до своекорыстныхъ расчетовъ, когда дѣло идетъ о славѣ! Нѣтъ, нѣтъ! она съумѣетъ еще разъ принести матеріальныя жертвы для пріобрѣтенія нематеріальныхъ благъ", и проч. Трудно понять, какъ человѣкъ немолодой и опытный могъ позволить себѣ подобную выходку. Неужели же г. Шэ-д'Эстъ-Анжъ не видитъ, что главный успѣхъ нынѣшней оппозиціи въ практичности ея доводовъ и требованій? Само собою разумѣется, что правительственному оратору рукоплескали тѣ члены палаты, которые только затѣмъ и сидятъ въ палатѣ, чтобъ оттѣнять своими апплодисментами эффектныя выходки ораторовъ большинства, да покрывать шумомъ такія мѣста оппозиціонныхъ рѣчей, которыя желательно не помѣстить въ „Монитерѣ", на томъ благовидномъ основаніи, что „стенографы, за шумомъ, дескать, не дослышали". Не смотря, однако, на эти апплодисменты, ораторъ потерпѣлъ сильную неудачу; рѣчь его не произвела никакого впечатлѣнія, и даже подверглась сильнымъ насмѣшкамъ политическихъ кружковъ.

Рѣчь оппозиціоннаго члена Берье была также рѣшительно неудачна. Онъ поступилъ совершенно по адвокатски, предложивъ, въ видѣ terme moyen, чтобъ Франція вступила въ переговоры не съ Хуаресомъ, а съ главой временнаго правительства, учрежденнаго маршаломъ Форэ, то есть, съ эмигрантомъ и измѣнникомъ Альмонте. Если это предложеніе было ироніей, то иронія не попала въ цѣль; если же оно было сдѣлано серьезно, то не приноситъ чести политическому такту Нестора французскаго парламентскаго краснорѣчія.

Рѣчь Жюля Фавра, какъ и всѣ предыдущія рѣчи этого оратора, можно разсматривать съ двухъ различныхъ точекъ зрѣнія. Если разбирать ее, какъ изложеніе принциповъ, побудившихъ оратора порицать мексиканскую экспедицію, то она, конечно, стоитъ выше рѣчи Тьера, потому что обличаетъ *безнравственность* дѣла, противъ котораго Тьеръ возстаетъ преимущественно за его *невыгодность*. Жюль Фавръ неспособенъ на компромиссы и уступки — онъ прямо называетъ черное чернымъ. Это, конечно, очень похвально, но врядъ ли полезно въ парламентской борьбѣ, особенно въ борьбѣ такого рода, гдѣ дѣло идетъ о привлеченіи на свою сторону мнѣнія такихъ людей, которые доказали, что неслишкомъ-то дорожатъ идеями о безотносительной истинѣ и справедливости... Всякому извѣстно, какъ мало результатовъ дала прямая опозиція Фавра, особенно въ сравненіи съ тѣми результатами, которые уже получились отъ болѣе хитрыхъ дѣйствій Тьера и его друзей въ законодательномъ корпусѣ. Какъ бы то ни было, но и рѣчь Жюля Фавра принесла свою пользу, какъ дополненіе къ рѣчи Тьера. Тьеръ обращался къ большинству, занятому матеріальными выгодами, Жюль Фавръ къ тому, по счастію, еще довольно значительному меньшинству, которое дорожитъ справедливостью и истиною.

Руэ отлично понялъ это, и въ отвѣтѣ своемъ уклонился отъ возраженій Жюлю Фавру, понимая, что на той почвѣ, на которой стоитъ этотъ ораторъ, правительству трудно съ нимъ бороться. Государственный министръ прямо обратился къ опроверженію доводовъ Тьера. Нельзя сказать, чтобъ опроверженіе это было очень блестяще и доказательно, но ораторъ все-таки говорилъ, ссылаясь на факты, а не предавался тѣмъ неумѣстнымъ разглагольствованіямъ о славѣ и соблюденіи чести Франціи, изъ которыхъ состояла вся рѣчь г. Шэ-д'Эст-Анжа, Г. Руэ по преимуществу старался опровергнуть мнѣніе Тьера о *невыгодности* экспедиціи, и, привязавшись къ докладу Ларабура, съ замѣчательною ловкостью съумѣлъ опровергнуть его мнѣніе о томъ, что мексиканская экспедиція, въ случаѣ успѣха, обезпечитъ французскую торговлю съ Мексикою, едва простирающуюся до 20,000,000 въ годъ. Онъ объявилъ, что цѣль экспедиціи—обезпеченіе всей торговли Франціи съ Америкою, и привелъ огромныя цифры, до которыхъ достигаетъ эта торговля. „Вотъ", прибавилъ онъ, „настоящая цѣль экспедиціи, и если она непопулярна, такъ это, потому, что большинство не понимаетъ этой цѣли".

Оратору весьма трудно было бы доказать, какимъ образомъ занятіе Мексики можетъ обезпечить торговлю Франціи со всею Америкою; но онъ, конечно, разсчитывалъ (и, по всей вѣроятности, не безъ основанія), что большинство публики не станетъ вдаваться въ разсмотрѣніе этого вопроса, а между тѣмъ, эффектная фраза его, имѣющая мнимо-практическій смыслъ, произведетъ свое дѣйствіе. Это было очень ловко.

Пренія кончались, конечно, тѣмъ, что поправка г. Тьера была отвергнута (Жюль Фавръ самъ взялъ назадъ свою поправку), и параграфъ адресса принятъ большинствомъ 201 голоса противъ 47; на сторонѣ оппозиціи, опять-таки, оказалось нѣсколько членовъ большинства. Какіе же выводы можно сдѣлать изъ всего этого?... Французское правительство, очевидно, сознало безуспѣшность и непопулярность мексиканской экспедиціи, но частію изъ самолюбія, частію вслѣдствіе химерическихъ надеждъ на будущія блага, хочетъ довести дѣло до конца. Оппозиція, давно уже считавшая экспедицію безнравственною и разорительною, окончательно обличила безнравственность и разорительность ея передъ страною. Впрочемъ, редакція принятаго большинствомъ параграфа показываетъ, что и само правительство непрочь оставить себѣ полуокрытую дверь для отступленія.

ТЕЛЕГРАФИЧЕСКІЯ ДЕПЕШИ.

ГАМБУРГЪ, вторникъ 9-го февраля вечеромъ. Въ „Гамбургскомъ Нувелистѣ" напечатано письмо изъ Фленсбурга, отъ 27-го января (8-го февраля), въ которомъ сказано, что главная квартира фельдмаршала Врангеля все еще находится въ этомъ городѣ, а главная квартира принца Фридриха-Карла—въ Глюксбургѣ, Аванпосты прусской гвардейской дивизіи стоятъ въ Бау. Стычекъ не было. Съ сѣвера постоянно приводятъ датскихъ плѣнныхъ. По приказанію фельдмаршала Врангеля, съ домовъ снимаютъ германскіе флаги; но шлезвигголштинскія знамена развиваются безъ всякаго препятствія со стороны главнокомандующаго.

БЕРЛИНЪ, вторникъ 9-го февраля, 8 часовъ вечера. Сегодня утромъ извѣстили изъ австрійской главной квартиры, расположенной въ Фрёрупѣ, что австрійцы ведутъ канонаду между Фрёрупомъ и Фленсбургомъ. Рѣшено срыть Даневирке, обезоруженіе котораго уже началось. Австрійцы и пруссаки дѣлятъ между собою пушки, захваченныя въ этихъ укрѣпленіяхъ.

Изъ прусской главной квартиры, находящейся въ Фленсбургѣ, извѣщаютъ, что въ Еверзее и въ Шлезвигъ приведено девять плѣнныхъ датскихъ офицеровъ, 605 солдатъ и 500 раненыхъ.

Австрійцы совершенно не вмѣшиваются ни въ администрацію, ни въ полицейское управленіе. Выпало много снѣгу. Состояніе здоровья раненаго полковника, принца Виртембергскаго, удовлетворительно.

Вторникъ, 9-го февраля, 8-мъ часовъ вечера. Въ частныхъ письмахъ изъ Копенгагена извѣщаютъ, что 23-го января (4 го февраля) въ этомъ городѣ распространились неутѣшительныя извѣстія, и что 5-го февраля король уѣхалъ изъ лагеря. Изъ депеши главнкомандующаго видно, что на 6-е февраля датчане ожидали генеральнаго сраженія.

Въ датскомъ лагерѣ ходилъ слухъ о скоромъ прибытіи шведовъ.

СУЭЗЪ, понедѣльникъ 1-го февраля. По извѣстіямъ изъ Шанхая, отъ 14-го (26 го) января, императорскія войска подвигаются впередъ.

Изъ Японіи пишутъ, что принцъ Сатсума заплатилъ англичанамъ вознагражденіе и сдѣлалъ уступки.

Изъ Мельборна сообщаютъ, отъ 24-го декабря, что маорисы потерпѣли сильное пораженіе въ Новой Зеландіи. У нихъ взято въ плѣнъ 200 человѣкъ.

ЛОНДОНЪ, вторникъ 9-го февраля, вечеромъ. По извѣстіямъ изъ Копенгагена отъ понедѣльника, въ рапортѣ военнаго министра, отъ того же числа вечеромъ, сказано, что въ этотъ день дастскіе аванпосты находились въ двухъ съ половиною или трехъ миляхъ отъ альзенскаго прилива, и что сраженія не было.

Въ воскресенье, въ обѣихъ палатахъ датскаго сейма происходили засѣданія, и, вслѣдствіе сообщенія г. Монрада, рѣшено отложить представленіе адрессовъ и принято рѣшеніе, увѣщевающее народъ быть спокойнымъ.

Изъ Стокгольма извѣщаютъ, что въ пятницу, передъ домомъ датскаго посланника, происходили демонстраціи въ пользу Даніи.

Въ газетѣ „Faederlandet" напечатана телеграмма изъ Стокгольма, въ которой сказано, что во всѣхъ классахъ общества царствуетъ печаль и уныніе. На улицахъ народъ собирается большими толпами.

БЕРЛИНЪ, среда 10-го февраля. Въ „Спенеровой Газетѣ" напечаны слѣдующія извѣстія:

„Послѣ сраженія при Еверзее, корпусъ генерала Габленца и прусская дивизія Мульбе вступили на другой день, утромъ, въ Фленсбургъ и нашли уже городъ занятымъ кавалеріей принца Фридриха-Карла, которая въ одинъ день совершила переходъ изъ Арниса въ Фленсбургъ.

„Послѣ однодневнаго отдыха, который былъ необходимъ, войска генераловъ Габленца и Мульбе двинулись впередъ, къ дупельскимъ ретраншаментамъ.

„Извѣстія о взятіи этихъ ретраншаментовъ и о сраженіи въ улицахъ Фленсбурга оказались ложными."

ЛОНДОНЪ, среда 10 февраля. Во вчерашнемъ засѣданіи палаты лордовъ, лордъ Россель, въ отвѣтъ на запросъ лорда Мальмсбери, объявилъ, что у Англіи нѣтъ никакой гарантіи, которая могла бы дать увѣренность, что герцогство Шлезвигъ будетъ очищено войсками послѣ отмѣны конституціи 18-го ноября. „Это—прибавилъ министръ — международный вопросъ. Трактатъ 1852 года нисколько не уничтоженъ, по случаю начала военныхъ дѣйствій, такъ какъ великія германскія державы объявили, что онѣ намѣрены соблюдать этотъ трактатъ, тогда, когда были уже убѣждены, что Данія воспротивится нашествію; слѣдовательно, сказалъ министръ, онѣ не могутъ отречься отъ трактата, послѣ начала непріязненныхъ дѣйствій."

Въ палатѣ общинъ, лордъ Пальмерстонъ выразился въ такомъ же смыслѣ и прибавилъ, что депеша г. Бисмарка отъ 31-го января, самая послѣдняя изъ полученныхъ англійскимъ правительствомъ, и что ее надобно считать заключающею въ себѣ соблюденіе трактата 1852 года.

ВѢНА, среда января 10-го февраля. Въ „Botchafter" напечатана статья, въ которой говорится, что Данія, еще и прежде, а теперь вооруженнымъ сопротивленіемъ своимъ и окончательно—уничтожила трактаты, что лондонскій трактатъ не существуетъ болѣе, а великія державы теперь свободны въ своихъ политическихъ дѣйствіяхъ. „Ходъ войны (говоритъ взаключеніе „Botchafter"), обстоятельства, въ которыхъ будетъ заключенъ миръ, и состояніе общей политики помогутъ опредѣлить, какія выгоды можно будетъ извлечь изъ этого освобожденія герцогствъ.

АЛЬТОНА, среда 10-го февраля, полдень. Извѣстія съ театра войны продолжаютъ быть очень неопредѣленны. Сообщеніе по желѣзной дорогѣ съ Фленсбургомъ еще невозстановлено. Вѣрно, кажется, одно—что датская армія не перешла на островъ Альзенъ, а удалилась болѣе къ сѣверу, и что ее преслѣдуютъ. Австро-прусскія войска, не смотря на сильную усталость,

ksyku. Druga poprawka, złożona przez umiarkowańszych członków oppozycji, nad którymi przewodnictwo ostatecznie dostało się Thiersowi, przemawiała oględnie, ale w gruncie rzeczy to samo miała na celu. Piérwszéj poprawki miał bronić Favre, téj zaś ostatniej Thiers. Rząd się przygotował do boju i kazał wystąpić w pole najlepszym swoim szermierzom: Rouherowi i Chaix d'Est-Ange.

Thiers w mowie swojéj trzymał się téj saméj drogi, na którą wstąpił wnet po otwarciu teraźniejszéj sessji. Mówił bardzo ostróżnie i wstrzemięźliwie, unikał wyrażeń dosadnych, a starał się godzić w przeciwnika samemi tylko faktami. Krótkiemi, ale dziwnie jasnemi słowy skreślił całą historję wyprawy meksykańskiéj; ostróżnie, ale trafnie wytykał omyłki rządu, naganiał umyślne i mimowolne sprzeczności pomiędzy mową a rzeczą w jego postępowaniu. Myśląc głównie o wywarciu wpływu na massy, ze szczególną cierpliwością wystawiał ciągle najzupełniejszą niepożyteczność wyprawy meksykańskiéj, co jest rzeczą nader ważną w oczach niepewnéj wyboru pomiędzy rządem a oppozycją części narodu, którą trudno zjednać sobie za pomocą niecielesnych wyobrażeń prawdy i słuszności. Wielki mówca poruszył wszelkie sprężyny swojego pięknego daru słowa, użył wszelkich podstępów parlamentarnéj wojny. Kiedy niekiedy wychwalał te lub owe kroki rządu w polityce zewnętrznéj, dowcipnie a subtelnie żartował z arcyksięcia Maksymiljana, wyszydził charakter osobisty Juareza, i uciekał się do swego upodobanego wybiegu, zgadzając się na pozór z przeciwnikiem, przyswajając sobie sposób jego widzenia rzeczy, aby z tego właśnie punktu okazać mylność jego twierdzenia. Z mowy Thiersa dojrzeć łatwo, że długo i pilnie pracował nad zagadnieniem meksykańskiém; odwołuje się w niéj do Humboldta i do swéj korrespondencji z dyrektorem szkoły rolniczéj w Mexico, przytacza szczegóły statystyczne. Mowę swoję zakończył Thiers świetnym zwrótem krasomowczym. Wyświetliwszy kłopotliwość i prawie niepokonane trudności, w jakie rząd wyprawa meksykańska uwikłała, zwrócił się do obecnych z twierdzeniem, że sama tylko izba może wyprowadzić rząd z tego kłopotu, a to przyjmując wniesioną poprawkę i dając mu przez to możność cofnięcia wyprawy z powodu, iż narod niechce, ażeby ją przedłużano. Myśl zasadnicza mówcy da się streścić w sposób następujący: „potrzeba zrzec się zamiaru osadzenia w Meksyku arcyksięcia Maksymiljana, a zagaić rokowania z Juarezem."

Na mowę Thiersa odpowiadał znakomity niegdyś i jednemu tylko Berryer ustępujący pierwszeństwo, adwokat Francji, Chaix d'Est-Ange. Mowę jego poczytać można za wzór niezręczności, braku taktu i niezrozumienia nastroju mniemania publicznego w téj chwili. Zaprószyła mu się do głowy nieszczęsna myśl odpowiadania górnemi, ale z rzeczą niemającemi, związku frazesami na praktyczne dowody przeciwnika. „Jakto, wołał mówca, Francja ma się poniżyć do rachuby łakomstwa, wtenczas gdy idzie o sławę! Nie, nie! Francja raz jeszcze potrafi złożyć ofiary materjalne, aby dobrodziejstwa moralne osięgnąć się dały!" i t. p. Trudno wyrozumieć, jak człowiek już niemłody i doświadczony mógł w taki sposób wystąpić. Czyliż p. Chaix d'Est-Ange niewidzi tego, że siły teraźniejszéj oppozycji płyną głównie z praktyczności jéj żądań i dowodów? Rzecz naturalna, że ci członkowie izby, którzy na to tylko w niéj zasiadają, ażeby swojemi poklaskami zwracali uwagę na błyskotliwe słówka mówców większości, a zgiełkiem głuszyli takie ustępy głosów oppozycyjnych, których dobrzeby było nieumieścić w „Monitorze" pod zręcznym pozorem, że „stenografowie niedosłyszeli ich za wrzawą," rzecz naturalna, że ci przyklaskiwali obrońcy sprawy rządowéj. Pomimo jednak poklasków mówca doświadczył mocnéj porażki, słowa jego niewywarły żadnego wrażenia, a stały się tylko przedmiotem dotkliwego w kołach politycznych szyderstwa.

Mowa członka oppozycji Berryer była również nieszczęśliwie pomyślana. Przyszło mu do głowy, zupełnie po adwokacku zaproponować rodzaj półśrodka, ażeby Francja zagaiła rokowania nie z Juarezem, lecz z naczelnikiem rządu tymczasowego ustanowionego przez marszałka Forey, to jest z wychodźcą i przeniewiercą Almonte. Jeżeli to było tylko szyderstwo, to nietrafiło do celu; jeżeli zaś mówca na prawdę był takiego zdania, to jego wystąpienie niezjedna zaszczytu politycznemu doświadczeniu Nestora francuzkiéj wymowy parlamentarnéj.

Mowa Juljusza Favre, jak wszystkie poprzednie jego głosy, daje się uważać pod dwoma rozmaitemi względami. Jeżeli zastanowimy się nad nią, jako nad wyłuszczeniem zasad, które zniewoliły mówcę do powstawania na wyprawę meksykańską, to bezwątpienia przyznać jéj musimy wyższość nad mową Thiersa, ponieważ Favre przekonywa o niemoralności sprawy, przeciwko któréj Thiers powstawał głównie z powodu jéj niepożyteczności. Juljusz Favre nieumie grać w kompromisa i ustępstwa; czarne po prostu nazywa czarném. Rzecz to zaprawdę chwalebna, lecz wątpić można, ażeby była pożyteczną w zapasach parlamentarnych, a zwłaszcza w takim razie, gdy chodzi o przechylenie na swą stronę opinji ludzi, którzy już dowiedli, że nienazbyt olśnić się dają ideami bezwzględnéj prawdy i słuszności. Każdemu wiadomo, jak mało wydała owoców otwarta oppozycja Favra, zwłaszcza w porównaniu z wypadkami, jakie już osięgnąć się dały z nacechowanych większą przebiegłością działań Thiersa i przyjaciół jego w ciele prawodawczém. Cóżkolwiek bądź, ale i mowa Juljusza Favre, jako uzupełnienie mowy Thiersa, niepozostała bez pożytku. Thiers przemawiał do zaprzątniętéj widokami materjalnemi większości, Favre trafiał po przekonania téj na szczęście dosyć jeszcze znacznéj mniejszości, która hołd słuszności i prawdzie oddaje.

P. Rouher wybornie to zrozumiał, i w odpowiedzi swojéj, widząc, że walka na stanowisku zajętém przez Juljusza Favre jest trudną dla rządu, usunął się od zbijania jego zarzutów. Minister stanu przystąpił prosto do obalenia dowodów Thiersa. Trudno przyznać, ażeby ten odpór był świetny i gruntowny, ale mówca odwoływał się przecię do faktów, niewdając się w bajania o sławie i utrzymaniu całości honoru Francji, co było przedmiotem całéj mowy p. Chaix d'Est-Ange. Zamiarem p. Rouher było nadewszystko zbić opinję Thiersa o niepożyteczności wyprawy, i z godną uwagi zręcznością, mówca usadziwszy się na sprawozdaniu p. Laraburre, potrafił obalić jego mniemanie, że wyprawa meksykańska w razie nawet zupełnego powodzenia, zabezpieczy tylko handel francuzki z Meksykiem, wynoszący zaledwie 20,000,000 rocznie. P. Rouher utrzymywał, że celem wyprawy jest zabezpieczenie całéj massy handlu Francji z Ameryką, i przytoczył ogromną cyfrę obrótów tego handlu. „Oto, dodał minister, prawdziwy cel wyprawy, która jeżeli jest niepopularną, to dla tego, że większość nierozumie jéj celu." Trudno zaiste byłoby mówcy dowieść, w jaki sposób zajęcie Meksyku zdoła zabezpieczyć bieg handlu francuzkiego z całą Ameryką? lecz bez wątpienia liczył na to (i prawdopodobnie miał słuszność za sobą), że większość publiczności niebędzie się zagłębiać w tę sprawę, a tymczasem pozory tylko praktyczności noszący błyskotliwy jego frazes trafi do celu. Był to obrót bardzo zręczny.

Rzecz prosta, że rozprawy na tém stanęły, iż poprawka p. Thiersa została odrzuconą (Juljusz Favre sam cofnął swoję), i paragraf adresu zatwierdzono większością 201 głosu przeciwko 47; przy oppozycji jednak znowu stanęła pewna liczba członków większości. Jakież wnioski dadzą się z tego wyprowadzić?... Widocznie, iż rząd francuzki sam zrozumiał bezskuteczność i niepopularność wyprawy meksykańskiéj, lecz jużto przez samolubstwo, już polegając na urojonéj nadziei przyszłych powodzeń, pragnie sprawę toczyć do końca. Oppozycja, która już oddawna poczytuje wyprawę za niemoralną i rujnującą, ostatecznie dowiodła jéj niemoralności i szkodliwości w obec kraju. Zresztą osnowa przyjętego przez większość paragrafu dowodzi, że nawet sam rząd niebył od tego, ażeby mu zostawiono na pół otwartą fórtkę do odwrótu.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

HAMBURG, wtorek 9 lutego. Dziennik Nowiniarz hamburski umieścił list z Flensburga, z dnia 8, oznajmujący, że główna kwatera feldmarszałka Wrangel znajduje się jeszcze w tém mieście, a główna kwatera książęcia Frederyka Karola w Glucksburgu. Dywizja gwardji pruskiéj ma przodowe czaty swoje w Bau. Niebyło żadnéj utarczki.

Z północy ciągle przyprowadzają jeńców duńskich. Na rozkaz feldmarszałka Wrangel, pozdejmowano z domów chorągwie niemieckie; powiewają tylko chorągwie szlezwigsko-holsztyńskie, czego główno-dowodzący niezabrania.

BERLIN, wtorek 9 lutego o godzinie 8 wieczorem. Z głównéj kwatery austrjackiéj z Froerup donoszą dziś zrana, że Austrjacy strzelają z dział między Froerupem i Flensburgeim. Postanowiono, po rozpoczętém już rozbrojeniu Dannewirke, zrównać z ziemią te warownie. Wzięte na nich działa Austrjacy i Prusacy po połowie rozdzielili między sobą.

Donoszą z głównéj kwatery pruskiéj ze Flensburga, że przyprowadzono tam 9 oficerów i 605 żołnierzy duńskich, tudzież 500 ranionych; umieszczono ich w Oeversee i w Szlezwigu.

Austrjacy nie wdają się ani w zarząd, ani w policję Spadły wielkie śniegi. Stan półkownika książęcia Wurtembergskiego, ranionego, jest zadawalający.

BERLIN, wtorek 9 lutego o godzinie 8 wieczorem. Listy prywatne z Kopenhagi donoszą, że dnia 4 nieprzykojące wieści z obozu gruchnęły w stolicy i że król opuścił dnia 5 wojsko. Z depeszy głównodowodzącego duńskiego widać, że oczekiwano w dniu 6 ogólnego uderzenia.

Wieść o blizkiem przybyciu Szwedów rozniosła się w obozie duńskim.

SUEZ, poniedziałek 1 lutego. Wiadomości z Shangbai, z dnia 26 stycznia donoszą, że wojska cesarsko-chińskie czynią postępy.

Z Japonji oznajmują, że książę Satsuma wypłacił żądane przez Anglję wynagrodzenie i poczynił ustępstwa.

Oznajmują z Melbourne, 24 grudnia, że Maoriesy doznali ciężkiéj klęski w Nowéj-Zelandji. Wzięto im 200 jeńców.

LONDYN, wtorek 9 lutego wieczorem. Wiadomości z Kopenhagi z dnia wczorajszego w poniedziałek, oznajmują, że doniesienie ministra wojny z tegoż dnia, twierdzi, że przednie czaty duńskie stały o półtrzecia do trzech mil od ciaśniny Alsen i że nie zaszło żadne natarcie.

Obie izby sejmu duńskiego zebrały się na posiedzenie w przeszłą niedzielę (7 lutego) i biskup Monrad udzielił im wiadomości, w skutek których postanowiły odłożyć na późniéj przedstawienie adresów. W przyjętéj uchwale upominają ludność do zachowania się spokojnie.

Piszą ze Stockholmu, że w przeszły piątek (dnia 5 lutego) miały miejsce objawy przychylne dla Danji, przed domem posła duńskiego.

Podług ogłoszonéj wiadomości telegraficznéj ze Stockholmu, przez dziennik Foedrelandet, strapienie i smutek miały ogarnąć wszystkie stany. Lud gromadzi się wielkiemi kupami po ulicach.

BERLIN, środa 10 lutego. Gazeta Spenera ogłasza następne nowiny:

Po utarczce pod Oeversee, wojsko jenerała von Gablenz i dywizja pruska Mulbe, weszły na zajutrz zrana do Flensburga i znalazły miasto już zajęte przez jazdę książęcia Frederyka-Karola, który w jeden dzień przebył przestrzeń między Arnis i Flensburgem.

Po jednodziennym wypoczynku, który był bardzo potrzebny, wojska jenerałów von Gablenz i von Mulbe posunęły się pod okopy Duppel.

Wieść o wzięciu tych okopów i bitwie na ulicach flensburgskich była fałszywa.

LONDYN, środa 10 lutego. Na wczorajszém posiedzeniu izby lordów, hr. Russell, odpowiadając na interpelację lorda Malmesbury oświadczył, że Anglja nie posiada żadnéj rękojmi, mogącéj upewnić ją, że Szlezwig będzie opuszczony przez wojska niemieckie po cofnieniu konstytucji 19 listopada. To właśnie, dodał minister, stanowi pytanie międzynarodowe.

Traktat 1852 wcale nie został zniweczony przez rozpoczęcie kroków nieprzyjacielskich. Wielkie państwa niemieckie oświadczyły, że chciały rzeczony traktat utrzymać, wówczas kiedy były przekonane, że Danja stawić będzie opór; nie mogę więc, rzekł minister, wyrzec się go po rozpoczęciu kroków nieprzyjacielskich.

W izbie gmin, lord Palmerston przemówił w podobnymże duchu i dodał, że depesza pana von Bismarck dnia 31 stycznia, była ostatnią, jaką rząd angielski odebrał, a poczytywać ją należy za obejmującą myśl utrzymania traktatu 1852.

WIEDEŃ, środa 10 lutego. Dziennik Zwiastun ogłasza artykuł, w którym objaśnia, że i dawniéj i w ostatnim razie Danja przez swój opór zbrojny obaliła traktaty; że traktat londyński już nie istnieje; Austrja i Prusy są panami swojéj polityki.

„Dalszy bieg wojny—lodaje Zwiastun—okoliczności, w których pokój będzie zawarty, nakoniec stan polityki ogólnéj, dopomogą do rozstrzygnienia tych korzyści, jakie przyzwoitém będzie, z tego wyzwolenia księstw, wyciągnąć."

ALTONA, środa 10 lutego po południu. Wiadomości z widowni wojny ciągle są niepewne. Przejazd koleją żelazną do Flensburga dotąd nieprzywrócony. Zdaje się być tylko rzeczą pewną, że część wojska duńskiego, zamiast udania się na wyspę Alsen, wzięła kierunek dalej na północ i że jest ściganą. Wojsko austrjacko-pruskie, mimo ogromne znużenie, silnie popiera pogoń. Feldmarszałek-porucznik von Gablenz pisał list do mieszkańców

не ослабѣваютъ въ преслѣдованіи. Фельдмаршалъ-лейтенантъ Габленцъ написалъ къ жителямъ Рендсбурга письмо, въ которомъ благодаритъ ихъ за радушный пріемъ и попеченія о раненыхъ.

ДРЕЗДЕНЪ, среда 10 февраля, послѣ полудня. Въ „Дрезденскомъ Журналѣ" напечатано, что требованіе генерала Гаке, посланное къ фельдмаршалу Врангелю, относительно шести селеній, лежащихъ по ту сторону Эйдера, было сдѣлано по приказанію союзнаго сейма, подписанному президентомъ его, барономъ Кубекомъ.

ЛОНДОНЪ, 10-го февраля, вечеромъ. По извѣстіямъ изъ Нью-Йорка, отъ 17-го (29-го) января, сепаратистская кавалерія переправилась черезъ рѣку Тенеси и напала на Аѳины, Флоренцію и Алабаму, но была отбита. Сепаратистскій генералъ Джонстонъ ретировался въ Дальтонъ. Кавалерія сепаратистскаго генерала Лонгстрита находилась въ четырехъ миляхъ отъ Нокевиля, и присутствіе ея тамъ нагнало паническій страхъ.

ЛОНДОНЪ, четвергъ 11-го февраля. По словамъ сегодняшняго „Times" въ Лондонѣ получено оффиціальное увѣреніе, что Австрія не имѣетъ намѣренія отступать отъ основаній, означенныхъ въ тождественной нотѣ 19-го (30-го) января. Извѣстіе, что Австрія отказалась отъ лондонскаго трактата, недостовѣрно.

ГАМБУРГЪ, среда 10-го февраля, вечеромъ. По извѣстіямъ изъ Копенгагена, король и г. Монрадъ, уѣзжая изъ Шлезвига, не знали объ оставленіи датчанами Даневирке. Только въ прошлый четвергъ военный совѣтъ, большинствомъ десяти голосовъ противъ одного, рѣшилъ оставить эти укрѣпленія. Король и министръ позже узнали объ этомъ рѣшеніи. „Faederlandet" требуетъ, чтобъ Шлезвигъ былъ снова завоеванъ, или чтобъ, по крайней мѣрѣ, кровью было смыто это темное пятно на чести Даніи.

ГАМБУРГЪ, четвергъ 11-го февраля. Во „Фленсбургской Газетѣ" отъ 9-го февраля, напечатана прокламація барона Зедлица въ которой сказано:

„Правительственная власть датскаго короля отмѣняется. Законы страны остаются во всей силѣ. Высшіе чиновники, состоящіе на дѣйствительной службѣ, приглашаются объявить письменно, желаютъ ли они повиноваться распоряженіямъ союзныхъ комисаровъ; въ противномъ случаѣ, они будутъ уволены отъ должностей своихъ.

„Современное политическое и военное положеніе дѣлаетъ необходимыми слѣдующія мѣры: 1) политическія ассоціаціи, и именно тѣ, которыя находятся въ сношеніяхъ съ иностранными обществами, запрещаются; 2) политическія демонстраціи запрещаются всѣмъ партіямъ; въ особенности же запрещается какими-либо дѣйствіями вредить принятію рѣшенія по вопросу о наслѣдствѣ."

БЕРЛИНЪ, четвергъ, 11-го февраля. Въ „Berlingske Tidende", 25-го января (6-го февраля), напечатанъ текстъ прокламаціи короля къ войску, данной въ Зондербургѣ, 25-го января (6-го февраля). Въ ней сказано:

„Укрѣпленія Даневирке оставлены.

„У меня только и есть, что эта армія, и ваши опытные въ военномъ дѣлѣ начальники думаютъ, что у меня вовсе не будетъ войска, если вы не ретируетесь теперь же. Вотъ почему они и дали приказъ ретироваться."

ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОТДѢЛЪ.

ПРЕБЫВАНІЕ ПЕТРА I ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Продолженіе).

По прибытіи Петра I въ Вильно, къ Государю немедленно явился литовскій *подскарбій* (завѣдывающій финансами Литвы, въ родѣ нынѣшняго министра финансовъ) Потей, и отъ имени короля Августа представилъ новыя требованія.

Приводя здѣсь вкратцѣ эти королевскія требованія, курсивомъ обозначаемъ собственноручныя на нихъ резолюціи Петра.

1) Король проситъ о скорѣйшемъ вступленіи россійскаго войска въ Польшу, дабы соединенными силами дѣйствовать противъ непріятеля. *Резолюція: Съ помощію Божіею дѣлаемъ и дѣлать будемъ, сколько возможно.*"

2) Коль скоро король извѣстится, что россійскія войска приблизились къ Вильнѣ, онъ тотчасъ же вступитъ въ Польшу съ своими войсками. (Король Августъ пребывалъ тогда въ Саксоніи и боялся показаться въ Польшѣ.) *Резолюція: „По времени и возможности учинено будетъ."*

3) „Король повелѣлъ своему генералу Паткулю, соединившись съ короннымъ войскомъ, идти сперва къ Варшавѣ, для разогнанія варшавскаго собранія, и потомъ всячески обезспокоивать непріятеля. *Резолюція: „Зѣло изрядно."*

4) Король просилъ имяннаго указа Его Царскаго Величества къ Царскому гетману Мазепѣ, о скорѣйшемъ прибытіи послѣдняго къ Сандоміру. *Резолюція: „Указъ еще изъ Полоцка посланъ."*

5) Король напоминаетъ, чтобы изъ царской казны по обѣщанію даны были деньги гетманамъ и короннымъ войскамъ. *Резолюція: „По договору исполнено будетъ, когда дѣйство и число войскъ исполнятъ."*

6) Понеже войска съ гетманами уже въ полѣ и вѣрность ихъ неоднократно уже испытана, а потому король и проситъ о скорѣйшей выдачѣ имъ денегъ. На этотъ пунктъ резолюціи особой не послѣдовало.

7) Понеже Рига не будетъ осаждена, то чтобы дозволено было провозить туда водою пеньку, ленъ, сѣмя и лѣсъ, за тѣмъ чтобы недостаточные поляки за тѣ товары могли выручить деньги на уплату податей войску. *Резолюція: „Никогда непріятелю чрезъ сіе обогащаться допущено не будетъ, а для торговли и прибытку имѣютъ иные порты, а именно: Мемель, Кенигсбергъ и иные."*

8) Король не сомнѣвается въ томъ, что царское войско никакихъ обидъ не учинитъ полякамъ, и кромѣ провіанта ничего брать не будетъ. *Резолюція: „Подъ смертною казнію заказано никакихъ обидъ не чинить; а для того учинены судьи съ обѣихъ сторонъ."*

Еще до переѣзда Петра въ Слущинскія палаты, лица высшаго круга приглашены были Государемъ къ обѣденному столу (по тогдашнему банкетъ).

У г. Шрейера заимствуемъ описаніе этого банкета;

„На банкетъ приглашены были Самогитскій староста Огинскій, кастелянъ Коцѣлъ, мозырскій писарь Ленкевичъ, нѣкто Халецкій и много другихъ лицъ высшаго круга. Гости поздравляли Государя съ пріѣздомъ; причемъ увѣряли его, что виною всѣхъ неудачъ, претерпѣнныхъ со Шведами, былъ союзникъ ихъ, Сапѣга. Теперь же, видя Государя съ такимъ огромнымъ войскомъ, обѣщаютъ, съ своей стороны содѣйствіе и обязываются доставлять провіантъ." Государь благодарилъ гостей и угощалъ ихъ медомъ, пивомъ, водкою и заставлялъ пить здоровье короля Августа II, Польши, свое. Двое изъ гостей: Мозырскій писарь Ленкевичъ и Халецкій, напившись, стали драться до крови, что забавляло Государя. Къ Государю явился также виленскій епископъ Бржостовскій съ епископами-суфраганами и цѣлымъ капитуломъ, для принесенія поздравленія съ благополучнымъ пріѣздомъ. Петръ вышелъ къ епископу на встрѣчу, указалъ ему мѣсто за столомъ близъ себя и былъ вообще весьма любезенъ. Государя привѣтствовалъ тоже референдарій литовскаго великаго княжества Степанъ Слизень, отъ имени литовскаго трибунала.

Затѣмъ уже Государь переѣхалъ въ Слущинскія палаты, надъ входомъ въ которыя помѣщена была мраморная доска, находящаяся нынѣ въ виленскомъ музеумѣ древностей, на коей надпись гласила: „Что побѣдитель стихій покорилъ воды Виліи, раздвинулъ окрестныя горы и собственными силами, какъ новая гора, сталъ въ воздухѣ!"

(Продолж. впредь.)

ЛИТЕРАТУРНОЕ ОБОЗРѢНІЕ.

Мы намѣрены по временамъ ознакомливать читателей Вѣстника съ серьезно учеными сочиненіями, издающимися на нашемъ отечественномъ русскомъ языкѣ. Конечно, не всѣ спеціальныя сочиненія составятъ предметъ нашего обсужденія, но только тѣ, кои интересуютъ всѣхъ просвѣщенныхъ людей. Считаемъ себя счастливыми, что на первый разъ мы встрѣтили сочиненіе въ этомъ родѣ, во всѣхъ отношеніяхъ замѣчательное, именно: „Исторія среднихъ вѣковъ въ ея писателяхъ и изслѣдованіяхъ новѣйшихъ ученыхъ", Михаила Стасюлевича.

Министерство народнаго просвѣщенія, оцѣнивая великія достоинства этого ученаго труда, издало его на своемъ собственномъ иждивеніи и безплатно приложило его къ февральской книгѣ своего журнала на 1863 годъ. Этотъ подарокъ, будучи драгоцѣннѣйшимъ по содержанію, вмѣстѣ съ тѣмъ богатъ и размѣрами, такъ какъ въ немъ содержится XLIII листа и 778 стран.; а между тѣмъ онъ составляетъ только первую часть трехтомнаго сочиненія.

Мысль г. Стасюлевича—передать событія извѣстной эпохи словами современныхъ писателей или даже очевидцевъ, хотя не совсѣмъ нова, но чрезвычайно удачна, преимущественно потому, что авторъ умѣлъ ее мастерски исполнить. Нѣчто подобное сдѣлалъ для исторіи древней Эллады, знаменитый голландскій филологъ Даніилъ Виттенбахъ, труды котораго во многомъ уяснили пониманіе древней греческой словесности. Словами Геродота, Ксенофонта и Ѳукидита, онъ разсказалъ цѣлый рядъ событій, которыя Греція проходила, начиная съ самодревнѣйшихъ временъ и до конца пелопонезской войны, и разсказалъ ихъ притомъ въ такой связи и въ столь стройномъ порядкѣ, что изъ его разсказовъ сформировалось одно гармоническое цѣлое. Но Виттенбахъ болѣе помышлялъ о передачѣ своимъ слушателямъ критически обработаннаго текста этихъ великихъ отцевъ исторіи; болѣе помышлялъ о наукѣ чуднаго ихъ языка и стиля, чѣмъ объ истинномъ и возвышенномъ взглядѣ на исторію. Цѣль г. Стасюлевича была несравненно выше; онъ ее самъ изобразилъ въ прекрасной своей статьѣ: „О формальномъ и реальномъ методѣ преподаванія исторіи." Извѣстно, какъ въ русскихъ университетахъ, особенно въ московскомъ, со времени занятія тамъ каѳедры исторіи незабвенными профессорами Кудрявцевымъ и Грановскимъ, методъ преподаванія исторіи быстро подвинулся впередъ. Преподаваніе исторіи утратило прежній характеръ хронологическаго, или хотя бы даже прагматическаго повѣствованія давно минувшихъ событій; въ устахъ этихъ знаменитыхъ людей, слишкомъ рано для науки угасшихъ, исторія предстала во всемъ величіи наставницы жизни (magistra vitae), какъ ее, еще за двѣ тысячи лѣтъ тому назадъ, Цицеронъ столь удачно назвалъ. Только въ прошломъ столѣтіи начали надлежащимъ образомъ понимать значеніе исторіи; тогда величайшіе умы краснорѣчиво высказали свое научное на нее воззрѣніе. Къ уразумѣнію исторіи немало способствовала филологія, тоже возвысившаяся въ это время до свойственной ей высоты, доставленіемъ самыхъ исправныхъ, критически обработанныхъ подлинниковъ. Хотя эти филологическіе труды преимущественно послужили къ разъясненію древней исторіи, тѣмъ не менѣе однако выиграла отъ этого и средневѣковая исторія, къ хроникамъ и актамъ которой былъ примѣненъ тотъ же методъ, который оказался столь полезнымъ въ примѣненіи къ исторіи древняго міра.

(Продол. впредь.)

flensburgskich z podziękowaniem za dobre przyjęcie i staranność okazaną dla ranionych.

DREZNO, środa 10 lutego po południu. Dziennik drezdeński oznajmuje: że jenerał Hake zapytał feldmarszałka Wrangel, o sześć wsi holsztyńskich leżących za rzeką Eider, w skutek otrzymanego rozkazu sejmu związkowego, za podpisem prezesa tegoż sejmu barona von Kubeck.

LONDYN, środa 10 lutego wieczorem. Wiadomości z New-Yorku z dnia 29 stycznia oznajmują, że jazda oderwańców, przeprawiwszy się przez rzekę Tennessee, uderzyła na Ateny, Florencję i Alabamę, lecz że została odpartą. Jenerał oderwańców Johnston cofnął się do Dalton. Jazda jenerała oderwańców Longstreet znajdowała się o 4 mile od Knoxville, ta jéj blizkość obudziła popłoch.

LONDYN, czwartek 11 lutego. Dziennik Times zapewnia dziś zrana, że otrzymano urzędową obietnicę ze strony Austrji, iż to państwo nie ma zamiaru odstępywania od zasad wskazanych w jednobrzmiennéj nocie dnia 31 stycznia. Dodaje, że wieść o odstrychnieniu się Austrji od traktatu londyńskiego nie jest autentyczną.

HAMBURG, środa 10 lutego wieczorem. Donoszą z Kopenhagi, że król i biskup Monrad, wyjeżdżając ze Szlezwigu, nie wiedzieli o opuszczeniu warowni dannewirkskich; to postanowienie zapadło dopiéro w przeszły czwartek (4 lutego) na radzie wojennéj, większością dziesięciu głosów przeciw jednemu. Król i minister dowiedzieli się o niém dopiero późniéj. Dziennik Foedrelandet domaga się, aby Szlezwig odzyskać, a przynajmniéj zmyć krwią tę brudną plamę zadaną cześci duńskiéj.

HAMBURG, czwartek 11 lutego. Gazeta flensburgska z dnia 9 ogłasza odezwę barona Zedlitz, następnéj treści:

„Władza rządowa króla duńskiego jest zawieszoną. Prawa krajowe pozostają w swéj mocy. Wyżsi urzędnicy będący dziś na posadach, wzywają się do podania na piśmie, czy chcą być posłusznymi rozkazom komissarzów związkowych, w przeciwnym bowiem razie będą zawieszeni w spełnianiu swoich obowiąków.

„Obecny stan polityczny i wojenny czyni potrzebnemi następne rozporządzenia: 1-o stowarzyszenia polityczne, mianowicie zaś będące w związku z towarzystwami zagranicznemi, są zakazane; 2-o objawy polityczne również zakazane są wszystkim stronnictwom; głównie zaś nie będzie wolno uprzedzać żadnym z goła krokiem, mających zapaść postanowień w rzeczy spadkobierstwa:"

BERLIN, czwartek 11 lutego. Dziennik Berlingske-Tidende z dnia 6 lutego ogłasza tekst odezwy królewskiéj do wojska, podpisanéj tegoż 6 lutego, w Sonderburgu. Powiedziano w niéj:

„Dannewirke opuszczono.

„Posiadam to jedno tylko wojsko, a wasi dowódcy, doświadczeni w sztuce wojennéj, myślą: że przestałbym posiadać wojsko, gdybyście się teraz nie cofnęli. Dla tego postanowili nakazać odwrót."

DZIAŁ LITERACKI.

POBYT PIOTRA WIELKIEGO W WILNIE.

(Dalszy ciąg, zob. N. 12).

Po przybyciu Piotra W. do Wilna, stawił się niezwłócznie u cesarza podskarbi litewski Pociéj (zawiadujący sprawami skarbu w Litwie i posiadający władzę dzisiejszego ministra skarbu), i w imieniu króla przełożył nowe żądania.

Przytaczając tutaj w streszczeniu te żądania królewskie, oznaczamy rozsadzonym szryftem własnoręczne na nie odpowiedzi Piotra.

1) Król prosi o jak najrychlejsze wkroczenie do Polski wojsk rossyjskich, ażeby połączonemi siłami działać przeciw nieprzyjacielowi. Odpowiedź: „Przy pomocy Boga robimy i robić będziemy, ile to od nas zależy."

2) Jak tylko dójdzie wieść króla o zbliżeniu się wojsk rossyjskich do Wilna, wejdzie natychmiast do Polski na czele wojsk swoich. (Król August przebywał wówczas w Saksonji i lękał się pokazać w Polsce). Odpowiedź: „Postąpimy w miarę możności i czasu."

3) Król rozkazał swemu jenerałowi Patkulowi, połączywszy się z wojskiem koronnem, zdążać naprzód ku Warszawie dla rozpędzenia sejmu warszawskiego, a potem wszelkiemi siłami niepokoić nieprzyjaciela. Odpowiedź: „Bardzo dobrze."

4) Król prosił Jego Cesarski Majestat o obesłanie imiennym ukazem jenerała cesarskiego Mazepy, ażeby jak najprędzéj zdążał ku Sandomierzowi. Odpowiedź: „Ukaz wysłany jeszcze został z Połocka."

5) Król przypomina, ażeby wedle obietnicy wydane zostały ze skarbu cesarskiego pieniądze hetmanom i wojskom koronnym. Odpowiedź: „Spełnioném będzie wedle umowy, kiedy wojska wyprowadzą do działania i uzupełnią ich liczbę."

6) Ponieważ wojska z hetmanami wystąpiły już w pole i dały niejednokrotne dowody swéj wierności, prosi więc król o jak najrychleisze wydanie im pieniędzy. Na ten punkt nie było osobnéj odpowiedzi.

7) Ponieważ Ryga nie będzie oblężona, a zatém, niechby wolno było przewozić tam wodą konopie, len, siemię i drzewo, ażeby niemajętni Polacy mogli się zaopatrzeć za te towary w pieniądze, potrzebne dla opłaty podatków wojsku. Odpowiedź: „Nigdy nie pozwolimy, ażeby nieprzyjaciel przez to miał się wzbogacać, dla handlu zaś i korzyści mają inne porty, a mianowicie: Kłajpedę, Królewiec i inne."

8) Król nie wątpi, że wojsko cesarskie nie dopuści się żadnych krzywd względem Polaków i oprócz prowjantu niczego brać nie będzie. Odpowiedź: „Zabroniono pod karą śmierci żadnych krzywd nie wyrządzać, a na to wyznaczeni zostali z obu stron sędziowie."

Jeszcze przed przeniesieniem się Piotra W. do Słuszczyńskiego pałacu, znakomitsze osoby zaproszone zostały przez Cesarza na obiad (czyli, jak wowczas nazywano, na bankiet).

Opiszemy ten bankiet słowami pana Szrejera:

„Na bankiet zaproszeni byli: Ogiński starosta żmudzki, kasztelan Kociełł, Lenkiewicz pisarz mozyrski, Chalecki i wiele innych osób z wyższéj klassy. Goście winszowali Cesarzowi jego przybycia, zapewniając go przy téj zręczności, że winą wszystkich klęsk doznanych od Szwedów był ich sprzymierzeniec Sapieha. Obecnie zaś, widząc Cesarza z tak ogromném wojskiem, obiecują ze swéj strony pomoc i obowiązują się dostarczać prowjant. Cesarz dziękował gościom i częstował ich miodem, piwem, wódką, i rozkazywał im pić zdrowie króla Augusta II, Polski i swoje. Dwóch z pomiędzy gości, Lenkiewicz pisarz mozyrski i Chalecki, upiwszy się, zaczęli bić się z sobą aż do krwi, co bawiło Cesarza. Odwiedził też Cesarza Brzostowski, biskup wileński z całą kapitułą, ażeby mu złożyć powinszowanie szczęśliwego przybycia. Piotr wyszedł na spotkanie biskupa, wskazał mu miejsce u stołu blizko siebie i był w ogóle bardzo uprzejmym. Witał też Cesarza w imieniu Litewskiego trybunału Stefan Slizień, referendarz W. księstwa litewskiego.

„Potém dopiéro Cesarz przeniósł się do pałacu Słuszczyńskiego, nad bramą którego umieszczona była podówczas marmurowa tablica, znajdująca się dzisiaj w Muzeum wileńskiém, na któréj wyryty nadpis opiewał: „Że zwycięzca żywiołów, zatamował wody Wilji, rozepchnął okoliczne góry i własnemi siłami, jak nowa góra wzniósł się w powietrze." (D. c. n.)

PRZEGLĄD LITERACKI.

Mamy zamiar od czasu do czasu oznajamiać czytelników Kurjera z dziełami naukowemi wychodzącemi w języku rossyjskim. Rozumie się samo przez się, że prace specjalne z dziedziny umiejętności ścisłych nie znajdą tu miejsca, wybierać będziemy takie, które ogólnie obchodzą całą oświeconą społeczność i szczęśliwi jesteśmy, że na piérwszy raz znaleźliśmy dzieło pod wszelkiemi względami znakomite, właśnie tego rodzaju. Jest to Historja średnich wieków, w jéj pisarzach i badania najnowszych uczonych, przez Michała Stasiulewicza.

Ministerstwo narodowego oświecenia, oceniając wysokie zalety téj uczonej pracy, wydało je własnym nakładem i dołączyło bezpłatnie do poszytu lutowego swego dziennika na rok 1863. Dar ten najszacowniejszy treścią odznacza się bogactwem rozmiarów, zawiera bowiem XLIII i 778 str. i stanowi pierwszą część całego dzieła mającego obejmować trzy tomy.

Pomysł pana M. Stasiulewicza opowiedzenia dziejów dawnego okresu słowami współczesnych pisarzy lub nawet naocznych świadków, lubo nie zupełnie nowy, jest jednak bardzo trafny, zwłaszcza, że znakomity autor umiał go tak umiejętnie i tak nadobnie wykonać. Sławny filolog hollenderski, któremu rozjaśnienie starożytnej literatury greckiej nadzwyczaj wiele winno, Daniel Wyttenbach, zrobił coś podobnego dla dziejów Hellady. Wyrazami Xenofonta i Tucydydesa opowiedział całe pasmo zdarzeń, przez które Grecja od najdawniejszych czasów, aż do końca wojny Peloponezkiéj przechodziła i to w tak zupełnym związku, w tak porządnym szyku, że z téj opowieści powstała jedna harmonijna całość. Ale Wyttenbachowi więcéj szło o podanie w ręce swym słuchaczom krytycznie opracowanego tekstu tych wielkich ojców historji, o naukę ich przedziwnego języka i stylu, niż o prawdziwy i wzniosły pogląd na dzieje. Pan Stasiulewicz miał cel nierównie wyższy wytłómaczył go sam w prześlicznéj rozprawie: o realnym i formalnym wykładzie historji. Wiadomo, jakiego rozwoju ten wykład nabył w uniwersytetach rossyjskich a mianowicie w moskiewskim, od czasu zajęcia w nim katedry historji przez godnych trwaléj pamięci profesorów, Kudrawcowa i Granowskiego. Historja przestała być nauczaną jak znajomość chronologiczna, albo choćby nawet pragmatyczna dawno minionych wypadków; w ustach znakomitych mężów za wcześnie dla nauki zgasłych, przedstawiała się ona w całym swym majestacie Nauczycielki życia (Magistra vitae) jak ją przed dwóma tysiącami lat Cycero tak szczęśliwie nazwał. Historja poczęła dopiéro w przeszłym wieku być pojmowaną z należytego sobie wysokiego stanowiska i najgłębsze umysły wymównie wypowiedziały głębokie o niéj, jako o nauce, poglądy. Filologja podniesiona podobnież do właściwego sobie stopnia przyczyniła się przeważnie do ułatwienia dróg jéj wykładu przez dostarczenie najpoprawniejszych tekstów krytycznie opracowanych. Ale jeżeli najbliższa korzyść z tych filologicznych trudów spłynęła na rozjaśnienie dziejów starożytnych, nie mniéj zyskały na tém i dzieje wieków średnich, bo zastosowano do kronik i dyplomatów będących ich źródłem tę samą metodę, która okazała się być tak pożyteczną w zastosowaniu jéj do dziejów starożytnego świata. (D. c. n.)

ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Директоръ бывшаго Виленскаго дворянскаго института объявляетъ, что имущество института, составляющееся изъ разныхъ хозяйственныхъ вещей, посуды, бѣлья и мебели, будетъ продаваться съ публичнаго торга въ зданіи бывшаго института. Продажа начнется съ 11 сего февраля и будетъ производиться ежедневно за исключеніемъ воскресныхъ и праздничныхъ дней съ 11 до 3-хъ часовъ, впредь до окончанія продажи. Г. Вильно февраля 2 дня 1864 года.

Статскій совѣтникъ М. *Падренъ де-Карне.*
Смотритель Ив. *Буйко.*

Dyrektor b. Wileńskiego instytutu szlacheckiego ogłasza, że ruchomość instytutu składające się z rozmaitych przedmiotów gospodarskich, naczynia, bielizny i mebli będzie się przedawać z publicznego targu w gmachu b. instytutu. Przedaż rozpocznie się 11 bież. m. lutego i będzie się odbywać codziennie z wyjątkiem dni niedzielnych i świątecznych od godz. 11-éj do 3-éj aż do zupełnego jéj ukończenia. Wilno 2 lutego 1864 r.

Radca stanu M. Padrunde Carné.
Dozórca J. Bujko. 1—44

За Острой Брамой, въ домѣ Волковыскихъ, отдаются въ наймы на выгодныхъ условіяхъ 7 комнатъ, въ нижнемъ и 5 въ верхнемъ этажѣ, съ кухнею. Узнать отъ сторожа дома Мокшицкихъ. 3—

OGŁOSZENIA

Отъ Главнаго Управленія имѣній князя Витгенштейна, состоящаго въ г. Вильнѣ на Виленской улицѣ, въ домѣ Гликсберга, объявляется, что состоящее Виленской губерніи Вилейскаго уѣзда на почтовомъ трактѣ въ городѣ Дисну, имѣніе князя Витгенштейна Раіовка будетъ отдаваться въ арендное содержаніе съ 23 марта сего 1864 года. Въ составъ сего имѣнія входитъ: обработываемой пашни 277 морговъ, сѣнокоса 92 мор., подъ паромъ и лѣсу 32 морга. Изъ отдѣльныхъ статей получается дохода 440 р. сер. въ годъ, за исключеніемъ оброковъ съ крестьянъ. 1—43

Zarząd Główny Dobr Księcia Witgenstejna ogłasza, że Majątek Rajówka w powiecie Wilejskim przy trakcie pocztowym Dziśnieńskim jest do wydzierżawienia od 23 marca 1864 b. r. W skład Rajówki wchodzą grunta: orny, uprawiany, morgów 277 odłogujący i lasu 32, sianożęci 92. Z wpływów gotowych otrzymuje się rocznie rub. sr. 440, nie licząc czynszu włościańskiego. 1—43.

2-го сего февраля, проѣздомъ по Нѣмецкой улицѣ, потеряна ТРОСТЬ съ роговымъ набалдашникомъ. Нашедшаго ее просятъ доставить въ домъ Жамейтовой, на Виленской улицѣ, въ квартиру N. 1, за что получитъ, 2 руб. награжденія. 1—42

Dnia 2 lutego, na Niemieckiéj ulicy, wypadła z sanek TRZCINA z rogową gałką. Znalazca raczy przynieść ją do domu Zamejtowéj, na Wileńskiéj ulicy, do mieszkańca pod N. 1, a otrzyma, jeżeli zechce, nagrody dwa ruble srebr. 1—42

МѢСЯЦЕСЛОВЫ— Виленскіе и Варшавскіе, Рижскіе и иностранные, продаются въ книжной лавкѣ *Маврикія Оргельбранда*, въ Вильнѣ. 3—17

Дозволено Цензурою, Вильно, 3 февраля 1864 г.

Въ типографіи А. К. Киркора.